

Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület

Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája

2013. április

TARTALOMJEGYZÉK

1. Vezetői összefoglaló

- 1.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe**
- 1.2. Főbb célkitűzések**
- 1.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja**
- 1.4. A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők**
- 1.5. A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások**

2. Helyzetelemzés

- 2.1. A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése**
 - 2.1.1. A térség általános jellemzői**
 - 2.1.2 A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok**
 - 2.1.3 Demográfiai helyzet**
 - 2.1.4 Gazdasági környezet**
 - 2.1.5 Társadalmi környezet**
- 2.2. A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség**
- 2.3. A LEADER megvalósítás során elért eredmények**
- 2.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága**
- 2.5. SWOT elemzés**

3. Helyi vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

- 3.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez**
- 3.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései**
- 3.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia intézkedései**
- 3.4. A HVS-ben megjelenő környezeti, gazdasági, társadalmi szempontok**
 - 3.4.1 A HVS-ben megjelenő környezeti szempontok**
 - 3.4.2 A HVS-ben megjelenő gazdasági szempontok**
 - 3.4.3 A HVS-ben megjelenő társadalmi szempontok, kritériumok**

4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések

- 4.1. Nyilvánossági intézkedések, projektötlet gyűjtés**
- 4.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Végrehajtása**

5. HVS mellékletek

- 5.1. HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek**
- 5.2. Pénzügyi táblázatok, forrásallokáció**
- 5.3. Nyilvánossági intézkedésre vonatkozó igazoló dokumentumok**
- 5.4. Leader intézkedési terv**
- 5.5. Projekt adatlap**

1. Vezetői összefoglaló

1.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

Felső-Bácska a települések történelmi hagyományait figyelembe véve, természeti erőforrásait és adottságait jól kihasználva gazdasági teljesítőképességben, életszínvonalban felzárkózik a magyarországi átlaghoz, illetve egyes területeken meg is haladja azt. Tudatos, fenntartható és partnerségben megvalósuló fejlesztések következtében élhetőbb kistérségi környezet alakul ki.

A térségben olyan fejlesztések valósulnak meg, melyek a térség lakosságának életminőségét, társadalmi-gazdasági jólétét javítják, a helyi gazdaság és a turizmus fellendítését szolgálják és elősegítik a bácskai identitástudat erősítését.

1.2. Főbb célkitűzések

A helyi vidékfejlesztési stratégiánkban megfogalmazott célkitűzések a lakosság életminőségének javítását, a helyi gazdaság fejlődését, a helyi turisztikai potenciál növelését, illetve a „Bácskai identitás” megőrzését célozza.

A célkitűzésekben megfogalmazottak kivétel nélkül a meglévő adottságainkra és erőforrásokra alapozottak, illetve legfőbb gyengeségeink – a kedvezőtlen demográfiai mutatók, az elvándorlás, a munkanélküliség az elöregedés és az alacsony iskolázottság – megszüntetését célozzák.

A tevékenységek megvalósítása a munkanélküli lakosság jelentős részének kínál hosszú távú munka- és jövedelemszerzési lehetőséget, valamint a köz, üzleti és civil szféra képviselőinek kitörési pontot jelent.

A megfogalmazott általános célok eléréséhez nélkülözhetetlen a térségre korábban nem minden szinten jelenlevő összefogás, a szemléletváltás, amely kiemelt hangsúllyal bír. Az említett célkitűzések csak együtt fejtik ki maximális hatásukat, érvényesülnek, csak így tudják érezhetően javítani az életminőséget, hosszú távon élhetővé, vonzóvá tenni térségünket.

1.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja

A Felső-Bácska Helyi Akciócsoport 2007. évben elkészített Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának elsődleges célja volt a helyi fejlesztési igények felmérése és olyan válaszok megfogalmazása, melyek hozzájárulnak a Felső-Bácskai térség sajátosságainak megfelelő fejlesztéséhez és elősegítik az UMVP LEADER és egyéb források hatékony felhasználását.

2011-ben a stratégia végrehajtása során elért tapasztalatok, eredmények, az országban és az egész világban zajló társadalmi és gazdasági folyamatok szükségessé tették a stratégia felülvizsgálatát.

A felülvizsgálat fő célja, hogy a fenti folyamatok, változások figyelembe vételével a stratégiánk egy olyan alapidokumentum legyen, mely megfelelően tükrözi a változó gazdasági környezetre reagáló fejlesztési igényeket, és lehetőséget tud biztosítani a források hatékony felhasználására.

1.4. A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A Felső-Bácska térségére megfogalmazott stratégia akkor tekinthető hitelesnek, ha a térség valamennyi szereplője aktív részese a megalkotásának és felülvizsgálatnak. Annak érdekében, hogy a felülvizsgálat megfelelően tükrözze a fejlesztési igényeket projekt ötletek gyűjtésére került sor. Az adatlapok begyűjtése és terjesztése a legszélesebb körben történt.

A felülvizsgálatot az idő rövidsége miatt a munkaszervezet 9 munkatársa végzi. Minden munkaértekezlet nyitott volt, bárki csatlakozhatott az érdemi munkához.

A HVS felülvizsgálat elindításáról elektronikus levélben értesítettük a tagságunkat, a LEADER programban részt vevő ügyfélt és az eddigi pályázóinkat, illetve azon térségi szereplőket, melyek tevékenyen részt vesznek a vidékfejlesztésben. A HACS területén elhelyezkedő önkormányzatokhoz külön kéréssel fordultunk, annak érdekében, hogy a felülvizsgálatról szóló hirdetményt a polgármesteri hivatalok a helyben szokásos módon és hirdetménytábláján megjelenítsék.

A munkaszervezet tagjai a felülvizsgálati időszakban több tájékoztató fórumot is tartottak, ahol mindenkinek lehetősége volt fejlesztési ötletét elmondani, illetve aktívan részt venni a munkában.

A felülvizsgálatról a HACS a saját honlapján, illetve térségi honlapokon is tájékoztatta az érdekelteket, projektgyűjtő adatlapot helyezett el a honlapján, több fórumon is felkérte a térség lakosságát, hogy az esetleges fejlesztési elképzeléseiket juttassák el a Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület bajai, bácsalmási és jánoshalmi telephelyeinek egyikére.

1.5. A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

A 2008-ban elfogadott Helyi Vidékfejlesztési Stratégiánk 22 LEADER (UMVP IV. tengely) célkitűzést (Helyzet Probléma Megoldás Eredmény a továbbiakban HPME-t) tartalmazott, amelyeket 2 fordulóban kívántunk pályázati kiírásban megnyitni. 2009. novemberében 11 célkitűzést nyitottunk meg a pályázók előtt. A 2011. évi felülvizsgálat folyamán a maradék 11 célkitűzést vizsgáltuk felül és módosítottuk a felmért igények alapján.

Jelen felülvizsgálat során alapvető, lényegi módosításokra nem került sor. A tapasztalat azt mutatta, hogy a 2011-es felülvizsgálat során meghatározott célterületeink mindegyikére nagy volt az igény. Emiatt mind az akkori 9 célterület tartalmilag megtalálható a jelenlegi stratégiában is. A felülvizsgálat

során több célterület összevonásra került annak érdekében, hogy ügyfeleink összetettebb pályázatokat tudjanak benyújtani. Az intézkedések egy célterülettel bővültek, ez egy a HACS saját pályázatát tartalmazó intézkedés.

2. Helyzetelemzés

2.1. A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

2.1.1 A térség általános jellemzői:

A Felső-Bácska 3 kistérségének összesen 34 település a tagja, melyek az alábbiak:

Baja, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Bátmonostor, Borota, Csátalja, Csávoly, Csikéria, Dávod, Dunafalva, Érsekcsanád, Érsekhalma, Felsőszentiván Gara, Hercegszántó, Homorúd, Jánoshalma, Katymár, Kéleshalom, Kunbaja, Madaras, Mátételke, Mélykút, Mohács Sziget Részönkormányzat, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Rém, Sükösd, Szeremle, Tataháza, Vaskút.

Felső-Bácska területe: 2.135 km², lakónépessége 121.317 fő, mely Bács-Kiskun megye területének negyede, lakosságának pedig 22%-a. Térségünkben a népsűrűség 57 fő/km². Bács-Kiskun megye népsűrűsége 65 fő/km², tehát Felső-Bácska a megye ritkábban lakott területi egysége (országos átlag 109 fő/km²).

A Felső-Bácskai települések tipikus alföldi települések. Az alföldi településrendszer sajátos elemei az óriásfalvak és/vagy kisvárosok.

2.1.2 A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok:

A vidékfejlesztési térség a Dél-Alföldi régióban, Bács-Kiskun megye déli részén található, melyet nyugaton a Duna határol, déli határa pedig egyben a Szerb - Magyar országhatár is.

A térség döntő részét az Észak-Bácskai lösz- és a Kiskunsági Homokhátsági területek és kisebb részben a Duna-menti síkság alkotja. Az Észak-Bácskai löszhát, a déli országhatáron átnyúló tájegység, hazánk egyik legjobb mezőgazdasági termőterülete.

A térség földrajzilag a Duna vízgyűjtőterületéhez, vízügyi értelemben azonban a Felső-Bácska tervezési alegységhez tartozik, mely az ország déli felében, az Alföld délnyugati sarkában helyezkedik el. Délen az országhatár, nyugaton a Duna folyam, északon a Duna-völgyi főcsatorna vízgyűjtője, míg keleten az Alsó-Tisza jobb parti tervezési alegység határolja. Vízgyűjtőjén 9 felszíni víztestet határoztak meg, ebből 3 mesterséges vízfolyás és 5 természetes, ill. mesterséges tó.

Különös szépségű a Duna menti táj, ahol a Duna szabályozása után visszamaradt holtágakban Európa szerte híres, egyedi természeti környezet alakult ki. A vadban, halban gazdag ártéri táj és Gemenc erdősége kitűnő lehetőség a vadászat, horgászat és az ökoturizmus számára.

A térség agrárgazdasági szerkezetében a szántóföldi növénytermesztés meghatározó szerepe mellett jelen van a szőlő-gyümölcs, a szántóföldi és fóliás kertészet, az istállózó állattenyésztés és a legeltetésen alapuló állattartás.

A települések többsége zárt település, jelentősebb arányú külterületi népességgel csupán néhány rendelkezik. A térség jellegzetes, európai viszonylatban is sajátos településtípusa a tanya, mely az országon belül e térségben jelentős. A települések közül nyolc határ menti.

E vidék népessége a régiós jellemzőkhöz képest sokkal színesebb nemzetiségi összetételű. Németek, horvátok, szerbek élnek együtt a több hullámban a környékre települt székelyekkel is gyarapodó magyarsággal. A térségben szinte minden település testvérvárosi kapcsolatot tart fenn déli szomszédunk közeli községeivel, valamint néhány távolabbi településsel. A határ menti települések találkozási jelentős mértékben hozzájárulnak az országok közötti gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok felújításához, illetve fellendüléséhez.

A Felső-Bácska Helyi Közösség 34 településéből összesen 24 sorolható a leghátrányosabb kategóriába, mely meghaladja a térség településszámának 70%-át.

2.1.3 Demográfiai helyzet:

A Bajai kistérség a Dél-Alföldi régióban, Bács-Kiskun megye déli részén található, melyet nyugaton a Duna határol, déli határa pedig egyben a Szerb – Magyar országhatár is. A kistérség területe 1.191 km², lakónépessége 76.555 fő, így a népsűrűség 65 fő/km².

A Bácsalmási kistérség Bács-Kiskun megye déli részén, a Bajai kistérségtől keletre, szintén a déli országhatár mellett található. A kistérség területe 371 km², lakónépessége 18.177 fő, így a népsűrűség 51 fő/km².

A Jánoshalmi kistérség a Bácsalmási kistérségtől északra helyezkedik el, területe 399 km², lakónépessége 17.480 fő, így a népsűrűség 45 fő/km².

A térség egyes területein az iskolázottsági mutató alacsony.

Kiemelkedően rossz a vándorlási különbözet 1000 lakosra jutó évi átlaga (-3,4).

A népesség korcsoportok szerinti alapján a kistérség lakossága elöregedő. Az 1980-as évektől folyamatosan romlik a helyzet: 1990 előtt a népesség több mint 20%-a volt 15 évesnél fiatalabb és a 60 évesnél idősebbek aránya 20% alatt volt. 2005-ben 60 évesnél idősebbek mutatója meghaladja a 23 százalékot, ami rosszabb a hazai (21,4%) és regionális (22%) adatnál. A 34 településből mindössze 4 település rendelkezik városi ranggal: Baja, Bácsalmás, Jánoshalma és Mélykút, ezen települések a statisztikai kistérségek központjai is egyben. Baja a megye második legnagyobb városa, kisugárzása a Bajai kistérség határain kívül is érezhető. Ez fontos a Bácsalmási és Jánoshalmi kistérség lakói

számára is, hiszen egyik sem tudja ellátni maradéktalanul a központi funkciókat.

A térségben a 3000 fős lélekszámot csak Madaras, Sükösd és Vaskút községek lakos száma haladja meg, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Csikéria, Dunafalva, Érsekhalma, Kéleshalom, Mátételke és Homorúd népessége pedig az ezer főt sem éri el.

2.1.4 Gazdasági környezet:

Alapvetően mezőgazdasági jellegű térség. Az őstermelők száma rendkívül magas, a mezőgazdasági kis-és középvállalkozások száma alacsony.

A kistérségek településeinek infrastrukturális ellátottsága általában hasonló a magyar vidéken tapasztalhatóhoz. Az elsődleges energiahordozók tekintetében (földgáz, villany) a kiépítettség szinte teljes, csupán egyes periférikus részen szorul kiegészítésre.

A vállalkozók megtelepedése a térségben nehezen indult meg, így alig néhány vállalkozás található a településeken. Továbbra is a mezőgazdaság tekinthető a jellemző ágazatnak. Ehhez kapcsolódóan néhány élelmiszeripari vállalkozás foglalkozik a termények feldolgozásával. A feldolgozóipar néhány fém-, könnyűipari és faipari vállalkozásban képviselteti magát. A szolgáltató szektor szűk körű.

A Bajai kistérség általános gazdasági állapota, versenyképességi helyzete a régió és a megyén belül is közepesnek, átlagosnak mondható, azonban az országos átlaghoz viszonyítva kedvezőtlennek ítélnélhető. A kistérség gazdasági fejlődése – hasonlóan a megyéhez és a régióhoz – évek óta stagnál, az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték, valamint az egy lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem évek óta lassabb ütemben növekszik, mint az országos átlag, így a kistérség országon belüli relatív helyzete romlik, legalábbis a hivatalos gazdasági adatok alapján. Ezt a helyzetet rögzíti a 64/2004 (IV. 15.) Kormányrendelet a területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékéről, amely a Bajai kistérséget a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott, és vidékfejlesztési szempontból kedvezményezett kistérségek közé sorolja.

Bácsalmást és térségét a megyei és országos határmentisége a múltban is és jelenleg is elég hátrányos helyzetbe hozta. A mezőgazdasági tevékenységen kívül korábban sem volt számottevő ipari és egyéb gazdasági termelés és szolgáltatás. A privatizáció eléggé elhúzódott, a térségben a vállalkozások megtelepedése, elindulása nehezen zajlott, így alig néhány vállalkozás található meg a településeken. A megye kistérségei közül itt van fajlagosan a legkevesebb vállalkozás.

Jánoshalma és környezete – bár nem tekinthető igazán kistérségnek – Kiskunhalas és Baja közelségét hasznosítani tudta, az ottani vállalkozókésztség e településekre is hatással volt. A települések korábban sem voltak különösen kedvezményezettek, ipari és egyéb gazdasági termeléssel, szolgáltatással

foglalkozó vállalat kevés volt. A privatizáció viszonylag simán zajlott le, a régi szövetkezetek átalakultak és talpon maradtak. Több kisebb-nagyobb vállalkozás is létrejött.

A munkanélküliségi ráta magasabb, mint a megyei, régiós, illetve országos átlag. 2012. januári adatok szerint a munkanélküliségi ráta a Bajai kistérségben 16,1%, a Bácsalmási kistérségben 25,3%, míg a Jánoshalmi kistérségben 31,6%. Jánoshalma és Bácsalmás vonzáskörzetében az agrárszektor aránytalanul magas súlya a mezőgazdaság leépülésével vezetett a magas munkanélküliségi rátához, illetve a tartós munkanélküliek magas arányához.

Fontos befolyásoló tényező az iskolai végzettség, a munkanélküliség elsősorban a szakmunkás és szakmai képzéssel nem rendelkező alulképzett réteget sújtja, viszont megfigyelhető, hogy az utóbbi időben nőtt a főiskolát, egyetemet végzett munkanélküliek aránya is. A munkanélküliek nem szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a nők aránya magasabb a munkanélküliek körében.

2.1.5 Társadalmi környezet:

A civil szervezetek alulról építkező, a piaci és állami szektoron kívül működő szervezetek, olyan kezdeményezések, amelyek a demokratikus működés elengedhetetlen részét képezik. A civil szervezet az állampolgári részvétel ösztönzésére alkalmas intézményesített mechanizmusnak is tekinthető.

A civil szervezetek körülbelül 80 %-a valamilyen konkrét helyi cél érdekében jött létre, egy iskolai tábor felújításának céljától, egészen a helyi kulturális, sport és ifjúsági életig. Az elsődlegesen helyi célok miatt létrejött civil szervezetek maximum saját településükön kerülnek kapcsolatba más szervezetekkel, így a tapasztalat és információcsere, legfeljebb a nagyvárosokban jellemző a különböző civil szervezetek között.

A működésüket és a tevékenységüket főként önkormányzati támogatásból, eseti részvételi- és tagdíjból, valamint magánadományokból finanszírozzák, az állami- és európai uniós pályázatok folyamatos figyelésével és a források lehívásával, a szervezeteknek csupán 15-20%-a él sikeresen. A helyi önkormányzatok csak nagyon kevés településen foglalkoznak a helyben működő civil szervezetekkel, kevés helyen van olyan önkormányzati referens, akinek feladata a szervezetek életének nyomonkövetése, munkájuk segítése.

Bács-Kiskun megyében a 2012. I. negyedévi statisztikai adatok alapján, 3346 bejegyzett civil szervezet működött. A megye 10 kistérségében a bejegyzett civil szervezetek száma az alábbiak szerint oszlott meg:

Bajai kistérség: 541

Bácsalmási kistérség: 94

Jánoshalmi kistérség: 96

Az információáramlás hiánya és a pénzügyi problémák mellett a civil szervezetek hatékony működését számos akadály és jogszabály értelmezési nehézség is hátráltatja. Ritkán adódnak helyben olyan lehetőségek, amellyel

megfelelő információkhoz juthatnak a szervezetek, amelyek megkönnyítenek működésüket és szakmai munkájukat.

Helyi cél érdekében létre jött szervezetek: ezek a szervezetek jelentik a működő civil szervezetek 80%-át. Továbbá több olyan szervezet van, amelyek kifejezetten egy konkrét cél érdekében jöttek létre, például egy intézmény felújítása, ezért ezek a szervezetek nagyrészt nem is vesznek részt más tevékenységben, a szervezetek kb. 15 százaléka ebbe a csoportba tartozik. A civil szervezetek második nagy csoportját a helyi kultúrával, hagyományápolással foglalkozó civil szervezetek alkotják. Ezek a csoportok sok esetben a település kulturális életében játszanak kiemelkedő szerepet, mert a helyben lévő művelődési intézmények nem mindenhol teljesítik az igényeket, ezért ezek a szervezetek, amolyan hiánypótló tevékenységet is végeznek. Ezek a szervezetek rendezik a helyi hagyományörző rendezvényeket is, emellett kulturális és a települési hagyományápolásban (helyi citerazenekar, helyi népdalkör) is jelentős szerepük van. Hozzájuk kapcsolódik még a helyi nemzetiségi szervezetek tevékenysége is, hiszen a településeken, sok helyen előfordulnak a nemzeti kisebbségek (német, szlovák, cigány, szerb-horvát), amelyek rendezvényeikkel, kezdeményezéseikkel színesítik a helyi kulturális életet, sok esetben határon túli, nemzetközi kapcsolatokat is ápolnak.

A népművészet és a népi iparművészet hagyományainak fontos szerepe lehet az alternatív jövedelemszerző tevékenységek körének gazdagításában, egyedi, táji sajátosságainak kihangsúlyozásában. A tájmúzeumok, helytörténeti gyűjtemények hozzájárulnak a bácskai identitás formálásához.

2.2. A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

A LEADER alapja a helyi együttműködés, helyi partnerségek kialakítása, folyamatos párbeszéd segítségével megfogalmazni egy közös célt, együtt kialakítani a térség jövőjét.

Fenti elvek megvalósítása érdekében alakult meg a Felső-Bácska Helyi Akciócsoport mely 2012. április 30-in Nonprofit Kft.-ként, 2013. május 1-től egyesületi formában működik. A partnerségben 34 település önkormányzata, 2 kisebbségi önkormányzat, 39 civil szervezet és 21 vállalkozó vesz részt. A helyi sajátosságokból kiindulva közösen alakítottak ki egy olyan vidékfejlesztési stratégiát, mely a területi összetartozáson túl kijelöli azokat a prioritásokat, melyek alapjai lehetnek a szektorok, járások más HACS-ok közötti, illetve a nemzetközi kapcsolatépítésnek.

A három járás településeit összeköti a történelmi múlt a „Bácskai identitástudat”. A helyzetelemzés tanulságait levonva megállapíthatjuk, hogy közel azonosak a problémák, és a lehetőségek így a megoldások tekintetében is konszenzusra lehet és kell jutni.

A partnerek közös érdeke és célja, hogy megállítsák a demográfiai leépülést, a vidéki emberek számára jövedelemszerzési lehetőségeket nyújtsanak, ezáltal hozzájáruljanak a fenntartható, minőségi vidéki élet kialakításához.

A HACS alapítói tagjai közé tartozó a területén működő önkormányzatok, melyekkel a munkaszervezet közvetlen kapcsolatban van. Az önkormányzatok biztosítanak teret a fórumok megrendezéséhez, hirdetményeket helyeznek ki a hivatalokban, melynek segítségével hatékonyabban elérhető a célcsoport. A HACS folyamatosan kapcsolatot tart a Munkaügyi Központ Kirendeltségeivel, akik szintén a tájékoztatásban, kommunikációban vállalnak szerepet.

A nemzetközi kapcsolatok terén együttműködési megállapodást írtunk alá a Haut-Poitou et Clain Térségfejlesztési Egyesülettel (Franciaország). A stratégiában megfogalmazott célok teljesülése érdekében a jövőben szorosabb kapcsolatot kívánunk fenntartani a falugazdász hálózattal, más HACS-okkal, szociális szövetkezetekkel, a szomszédos országokkal.

2.3. A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése

A 2007-ben megalkotott stratégiában a 4 fő prioritás keretein belül 22 LEADER HPME fogalmazódott meg a Felső-Bácska térségre. Az első körben a 22 HPME-ből 11 célterületet került megnyitásra, ezekre lehetett támogatási kérelmet beadni. Jelenleg még nem lehet teljes képet alkotni az eredményekről, hiszen a támogatásból megvalósuló beruházások nagy része még megvalósítás alatt áll, az ÚMVP III. tengely 4 intézkedésére kiírt 2. fordulós pályázatok még bírálati szakaszban vannak.

A fenti okok miatt a 2007-2013 tervezési időszak jelen időpontjáig az elért eredmények áttekintését a beadott pályázatok, illetve a már támogatást nyert, de csak részben megvalósult fejlesztések alapján lehet vizsgálni.

Az életminőség javítása érdekében támogatást lehetett igényelni az első körös LEADER pályázatoknál a „Sportlétesítmények fejlesztése” célterületből, illetve a második körben kiírásra került „Civil szervezetek fejlesztése” és az „Erdőtelepítés és fásítás” célterületek forrásaiból, valamint az ÚMVP III. tengely „Falumegújításra és fejlesztés”-re igénybe vehető támogatások jogcíméből.

Nagy volt az érdeklődés a LEADER célterület iránt az önkormányzatok és civil egyesületek részéről. A LEADER első körében, a „Sportlétesítmények fejlesztése” célterületre 9 db pályázat érkezett be, melyből 6 részesült pozitív elbírálásban, összesen 23 Mft összegben. A támogatás révén 6 településen újulhatnak meg a sportlétesítmények. LEADER második körben a „Civil szervezetek fejlesztése” célterületre 47 db pályázatból 36 db részesült pozitív elbírálásban, a támogatások összértéke 64 Mft volt. Az „Erdőtelepítés és fásítás” célterületen 11 beadottból 5 támogatott pályázat került ki, a projektek összértéke 6,5 Mft.

Az ÚMVP III. tengely falufejlesztés jogcím első körében 23 db kérelem részesült pozitív elbírálásban 307 MFt támogatási összeggel. A második fordulóban 5 db nyertes pályázat volt 24 MFt értékben. A Felső-Bácska HACS-hoz 34 önkormányzat tartozik, így elmondható, hogy a pályázatok száma a várakozásnak megfelelően alakult, hiszen tervezés során az volt a cél, hogy minden település részesüljön támogatásban. A sikeres pályázatok révén 23 faluközpont újult meg, illetve 5 új játszótér került kialakításra. A két forduló során a jogcímre jutó forrás felhasználásra került.

A helyi gazdaság fejlesztése érdekében az első és a második körben 4-4 különböző LEADER célterület került kiírásra, illetve ezen prioritás hatásait növelte az ÚMVP III. tengely „Mikrovállalkozások létrehozására és fejlesztésére” vonatkozó jogcím is.

Általánosságban elmondható, hogy - bár a LEADER gazdaságfejlesztés támogatásával kapcsolatban első körben visszafogott pályázói aktivitás volt tapasztalható, - a rendelkezésre álló forrás felhasználása megfelelt az elvárásoknak. A pályázók száma az első körhöz képest többszöröse volt a támogatható pályázatok számának.

Természetesen egy beruházás esetében sem megengedhető a kettős finanszírozás, de megoldást jelentene, ha nem kellene a lehatárolást ilyen szigorúan venni, viszont nyilatkozatával a pályázó vállalná, hogy az érintett beruházásra máshonnan nem vesz/vett igénybe támogatást. A LEADER első körében a „Bemutató jellegű alternatív energia előállítása és felhasználása” célterület esetében is a vártnál alacsonyabb volt a forrásfelhasználás. A tervezéskor 2 bemutatóhely kialakítását terveztük, ezzel szemben erre a célterületre 1 pályázat érkezett be és részesült pozitív elbírálásban 6,5 MFt összegben.

A „Zöldség-, gyümölcs-, gyógynövény feldolgozásával helyi termékek piacra jutását elősegítő fejlesztések” célterületre a tervezéskor 3-4 feldolgozó üzem létesítését, felújítását terveztük, ebből 3 valósulhat meg 32 MFt értékben. Ebben a célterületben is maradt fel nem használt támogatás, amit jelen felülvizsgálat során át fogunk csoportosítani.

A „Bemutató üzemek létrehozása, új technológiák terjesztésére, speciális termékek kialakítására” kiírt célterületre a tervezett 4-5 beruházással ellentétben csak egyetlen pályázat érkezett be és részesült támogatásban. Ezen a területen is nagyobb érdeklődésre számítottunk.

Sajnálatos módon az „Állattenyésztési integráció fejlesztése, támogatása” célterületre a nem érkezett be pályázat. LEADER második körében a „Zöldség, kertészeti termesztések és a post-harvest műveletek végzésének beruházásai” célterületre a 6 db benyújtott pályázatból 5 db nyert 21 MFt értékben.

A „Helyi termékek előállítása, értékesítése” célterületre 19 pályázat érkezett be, ebből 15 db részesült pozitív elbírálásban. Az elnyert támogatási összeg összesen 64 MFt.

Az „Állati eredetű termék feldolgozásának és értékesítésének támogatása” célterületen 11-ből 10 pályázat nyert 50 MFt értékben.

A legnépszerűbb pályázat a „Mikrovállalkozások fejlesztése 1.000.000 Ft alatt” célterület volt, melyre 51 db kérelem érkezett be, azonban csak 31 db részesült pozitív elbírálásban. Sajnos nagyon sok hibás kérelem érkezett be, ennek tudható be, hogy a kérelmek alig több mint 60%-át lehetett támogatni. Az elnyert támogatási összeg 28 MFt.

Az ÚMVP III. tengely mikrovállalkozások létrehozására és fejlesztésére vonatkozó jogcímre érkezett be a legtöbb támogatási igény. Első körben 36 beruházás részesült pozitív elbírálásban 558 MFt támogatási összeggel. Második fordulóban 29 pályázat részesült pozitív elbírálásban, mintegy 434 MFt értékben. 2012 folyamán kiírásra került egy harmadik forduló is, melyben a maradvány összegre lehetett pályázni, ezért a támogatási összeg és a támogatható pályázatok száma is csökkent. Ebben a körben 12 db pályázat nyert, az elnyert pályázatok összege 47 MFt. A pályázatok lezárására nem került még sor, mivel még a megvalósítási időszakban vagyunk. A keret a 2007-2013 időszakra vonatkozóan kimerült.

Általánosságban elmondható, hogy a mikrovállalkozások fejlesztésére jellemző a legnagyobb túligénylés. Ezért is volt célszerű a beérkezett projektötletek alapján a LEADER gazdaságfejlesztési HPME-k hasonló célokra kiírása a Leader 2. körétől.

A helyi turizmus fejlesztése érdekében az első és a második körben 2-2 LEADER célterület került kiírásra, illetve ezen prioritás hatásait növelte az ÚMVP III. tengelyének „Turisztikai tevékenységek ösztönzéséhez nyújtandó támogatás” is. LEADER első körben a helyi turizmus fejlesztése prioritás keretén belül kiírt két célterület során támogatott fejlesztések közelítették meg legjobban a tervezési szándékot.

A „Promóció, turisztikai stratégia kialakítására” kiírt célterület keretén belül két fejlesztés került támogatásra 4 MFt támogatási összeggel, a „Lovas-fogathajtó rendezvények, versenyek” célterületre beadott 7 pályázat részesült pozitív elbírálásban, 13 MFt összegben, amely mindkét esetben megfelel a tervezettnek.

LEADER második körében a „Lovas és fogathajtó rendezvényeken való részvételhez, őshonos magyar állatfajták bemutatásához kapcsolódó fejlesztések” célterületre 12 sikeres pályázat érkezett be 21 MFt támogatási összeggel.

„Falusi szálláshelyek kialakítása, felújítása” célterületen 11 pályázat részesült pozitív elbírálásban, 44 MFt összegben.

Az ÚMVP III. tengely turizmus jogcím első körében 6 kérelem részesült pozitív elbírálásban 137 MFt támogatási összeggel. A második fordulóban 5 pályázat került támogatásra 187 MFt értékben. A jogcímre jutó forrás felhasználásra került, harmadik kör kiírására nem volt már lehetőség. Az első

körben részben programturizmushoz köthető épületek felújítására, részben szálláshelyek kialakítására irányultak a pályázatok, míg a második körben kizárólag turisztikai szálláshely létrehozására pályáztak.

Elmondható, hogy az eddigi szálláshely kialakításra fordított források nem fedik le teljes mértékben a valós igényeket, ezért szükséges a fejlesztési terület további támogatásra lehetőség szerint Leader keretből.

A Bácskai identitás fejlesztése prioritásban első körben 4, míg a másodikban 1db LEADER célterület került kiírásra, illetve ezen prioritás hatásait növeli az ÚMVP III. tengelyének **„Vidéki örökség megőrzéséhez igénybe vehető támogatások”** jogcím is. LEADER első körben nagyon nagy érdeklődés mutatkozott a **„Hagyományörzéshez kapcsolódó infrastruktúra és eszközbeszerzés”**, illetve a **„Nagy volumenű rendezvények, rendezvény sorozatok”** pályázati kiírásaira. Mindkét célterületre a rendelkezésre álló támogatási forrásnál több támogatási igény érkezett be. A hagyományörzéshez kapcsolódó infrastruktúra és eszközbeszerzés során 4 közösségi ház felújítása valósult meg, illetve 2 esetben eszközbeszerzés történt 15 MFt támogatási összegben. 9 nagy volumenű rendezvény megszervezése került támogatásra. A helyi gazdaság élénkítésére, illetve a helyi termékek piacra jutásának elősegítésére került kiírásra a **„Térségi (Buy Local) klubrendszer kialakítása”** célterület. A térségben egy klubrendszer kialakítása volt tervben, 1 pályázat be is érkezett, viszont a feltételeknek nem tett eleget, emiatt elutasításra került.

Sajnálatos módon a **„Térségi rádió kialakítása”** célterületre nem érkezett be pályázat. Ennek oka, hogy az ORTT nem adott ki a rádió részére működési frekvenciát, emiatt a stratégia felülvizsgálata során ez a célterület nem került újból kiírásra. LEADER második körében egyetlen célterület került kiírásra, a **„Kulturális értékmegőrző rendezvények támogatása”**. A beadott 31 pályázatból 20 nyert, összesen 23 MFt értékben.

Az ÚMVP III. tengely vidéki örökség jogcím első körében 8 kérelem részesült pozitív elbírálásban 95 MFt támogatási összeggel, melynek keretében 2 templom újult meg, 1 emlékmű és környezete került felújításra, illetve 5 db közösségi épület újult meg. A második fordulóban a 6 db nyertes pályázat 47 MFt támogatásban részesült. A fejlesztések eredményeként 3 templom, 1 emlékmű, egy óvoda és egy hagyományok háza felújítása valósult meg. A két forduló során a jogcímre jutó forrás felhasználásra került, viszont további igény mutatkozik hasonló beruházásokra.

Összegezve az eddigi időszakot elmondhatjuk, hogy mind a 4 prioritásunk tekintetében a tervezett megközelítő eredményeket értünk el. Összesen a 4 prioritásra 315 pályázat érkezett be, a mai napig 315 fejlesztés részesült pozitív elbírálásban, és kezdhetette meg a megvalósítást.

Az eddig lekötött vissza nem térítendő támogatás prioritásonként:

- az életminőség fejlesztése prioritásra 432 MFt
- a helyi gazdaság fejlesztése prioritásra 1 250 MFt
- a helyi turizmus fejlesztésére 408 MFt
- a Bácskai identitás megőrzésére 196 MFt

A támogatási kérelmek alapján a pályázók jelenleg 40 főt foglalkoztatnak, a fejlesztés megvalósítása után 85 fő foglalkoztatását vállalták, ami igen fontos adat a kiemelkedően magas munkanélküliséggel küzdő Felső-Bácskai térségben.

Az elért eredményeket hitelesen csak 2013. után lehet majd összegezni, viszont az a következtetés már levonható, hogy további pályázati forrásokra lenne szükség annak érdekében, hogy a Felső-Bácskai térség fel tudjon zárkózni Magyarország fejlettebb térségeihez.

2.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága

A magyar gazdaságot a nemzetközi pénzügyi válság a költségvetési kiigazítás közepén érte el, megakadályozva azt, hogy a már két éve tartó visszafogott növekedésű pálya újból felívelő szakaszba váltsón. A világgazdasági kereslet egyre erőteljesebb visszaesése a magyar gazdaságot is a recesszió felé lökte. A teljesítmény és a kilátások romlása elmélyítette a belpolitikai krízist, és növelte az ebből fakadó gazdaságpolitikai bizonytalanságot.

A kialakult helyzetben a befektetők számára az elsődleges szempont a biztonság lett, háttérbe szorítva a nyereség mértékét. Így a külföldi befektetők a legbiztonságosabb befektetési formák felé menekülnek, vagyis fejlett államok állampapírjait veszik meg, és nem fektetnek sem forintbetétbe sem magyar állampapírokba, sőt lehetőleg minél hamarabb eladják azokat. Mindez jelentős forint árfolyam-ingadozásokhoz vezetett, ami itthon nagymértékben rontotta azon magánszemélyek, cégek, önkormányzatok helyzetét, akik devizahittel rendelkeznek, mivel a törlesztő részletek nagyon megnöttek és folyamatosan ingadoztak.

A szóban forgó cégek, önkormányzatok rákényszerültek a költséghatékonyabb gazdálkodásra, olcsóbb munkaerő alkalmazásra, esetlegesen létszámleépítésre, amiből kifolyólag a térségre jellemző már eleve magas munkanélküliség is tovább nőtt, valamint a beruházásaikat is visszafogják a bizonytalan körülmények miatt. Jelenleg kevés olyan vállalkozás van, amelyik képes lenne az önerőt és az előfinanszírozást megoldani. Némely igen rossz helyzetbe került cég nehezen tud forgóeszközhitelt felvenni, ami még jobban leszűkíti a lehetőségeit.

Csökken a vállalkozói kedv is, mert a helyi vállalkozások egy része tönkrement és a fennmaradók is nagyon nehéz helyzetbe kerültek. Jelenlegi pozíciójukat szeretnék felerősíteni, nem pedig újabb befektetéseket indítani. Akik új vállalkozást akarnak indítani, azok száma is lecsökkent, mivel a bankok stabilizálni próbálják helyzetüket egyre nehezebb hitelhez jutni és egyre rosszabbak a feltételek. Ennek kiváltásában közre játszott még a korábbi pályázati felhívásokra jellemző széttagoltság és kiszámíthatatlanság, ami a jelenlegi pályázati rendszerhez való bizalmatlansághoz is vezetett.

A HACS területére jellemzőek a mezőgazdasági vállalkozások, következképp tovább nehezíti a térség területén élők helyzetét az utóbbi évek rendkívüli természeti jelenségeinek negatív hatásai, amelyek miatt szinte minden területen rossz termésátlagokat produkáltak. A gazdák pedig évről-évre egyre nehezebb helyzetben vannak, és tartozásokat halmoznak fel. Erre kellene valamilyen megoldást találnia a HVS-nek, hogy rossz státusból sikerüljön előremozdulniuk.

Szükség van új társadalmi konzultációk megtartására, mely eredményeinek beépítésével, olyan helyi igényeket kielégítő fejlesztési célokat kell meghatározni, amelyektől a jelenlegi helyzetben, a pályázni szándékozó vállalkozások lendületet kapnak, életben maradnak és növekednek, és ezáltal új munkahelyek jönnek létre. Szem előtt kell mindemellett tartani az eddig kiaknázatlan helyi értékeket, (amelyek elsősorban a turizmussal kapcsolatosak) és a hiányzó ipari tevékenységeket. A megbeszélések fontos pontja lehet még, hogy a már korábbiakban kiírt célterületekre miért nem érkezett, vagy alig érkezett igény. Az eddigi ügyfélmegkeresésekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy igény lenne még a falusi szálláshelyek kialakítására és felújítására is, amit korábban nem tartalmazott a ránk vonatkozó HVS. Kérdés, hogy amennyiben komoly az érdeklődés ez iránt, milyen módon kellene kiírni a pályázati feltételeket. Fel kell mérni az eddigiekben kiírt pályázatok megvalósulása miatt módosult igényeket, változásokat. Továbbá arra kell törekedni, hogy minél több helyi vállalkozás, minél egyszerűbb és gyorsabb módon hozzájuthasson valamilyen számára optimális forráshoz, azok is, akik eddig egyáltalán nem vagy csak nehézkesen válhattak kedvezményezetté. Elkerülve a nehezen teljesíthető feltételeket, hosszas ügyintézés, így az esetlegesen felmerülő hitel és kamatköltségeket is. Mindezekről remélhetjük a pályázati kedv fellendülését, a helyi gazdaság stabilizálását és a kedvezőtlen demográfiai adottságok változását.

2.5. SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none">• Kedvező mező-, erdő-, és vad gazdálkodási adottságok.• Országhatár menti	<ul style="list-style-type: none">• A térség legnagyobb problémája a munkanélküliség eredendően az egy (mezőgazdaság) ágazaton

<p>elhelyezkedés.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felszíni vizek jelenléte. • Még megtalálható kiskerti (hagyományos kisipari) mezőgazdaság. • Kisüzemi állattartás hagyományai. • Minőségi helyi termékek előállítása. • A környezet és a meglévő infrastruktúra kis átalakítással alkalmas falusi turizmusra. • Jól képzett szakemberek jelenléte a térségben. • Kulturális és művészeti sokszínűség. • Soknemzetiségű települések, magas színvonalú nemzetiségi és nyelvoktatás. • Kialakult és működő testvérvárosi kapcsolatok. • Állandó és nagy múltra visszatekintő rendezvények, rendezvénysorozatok, mind kulturális, mind sport témában. 	<p>nyugvó gazdaság következménye, az ipari tevékenységek szinte teljes hiánya jellemző, valamint a nem megfelelő képzési palettával függ össze.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A mezőgazdaság főképpen a nagyüzemi termelésre állt rá, kis foglalkoztatási igénnyel. • A települések demográfiai mutatói rosszabbak az országos átlagnál. • A térség termelői és humán infrastruktúrája nem megfelelő. • A kedvező turisztikai adottságok kihasználatlansága jellemző a térségre. • vonalas infrastruktúra fejletlensége
<p>Lehetőségek</p>	<p>Veszélyek</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ A térség kedvező tulajdonságokkal rendelkezik a nagy munkaigényű mezőgazdasági termelés megteremtésére, és arra épülő ipar fejlesztésére. ○ Hagyományokkal rendelkezik a minőségi élelmiszer előállítás (pl: méz, bor pálinka). A jelenlévő szabad munkaerő kapacitás kihasználásával és a kisvállalkozások fejlesztésével lehetséges a könnyű- és a feldolgozóipar erősítése. ○ Élhetőbb településekkel a demográfiai mutatók jelentősen 	<ul style="list-style-type: none"> • Túlszabályozás okozta anomáliák. • A helyi gazdaság nagyfokú mezőgazdasági túlsúlyából adódó külpiazi negatív hatások. • A munkaigényes mezőgazdaság és feldolgozóipari termelés visszaszorulása. • Társadalmi perifériákra szoruló népesség számának növekedése. • A munka világából kiszorult emberek és családok nehezen illeszkednek vissza, rossz példát mutatnak a következő generációnak.

- javulhatnak.
- A turisztikai infrastruktúra fejlesztésével és komplex programcsomagok kidolgozásával a turisztikai potenciál kiaknázzható.
 - Nő az alternatív mezőgazdasági termelés ismertsége.
 - Alternatív és megújuló energiaforrások fejlesztésének lehetősége és igénye.
 - Erdősítésre rendelkezésre álló tanulmányok.
 - Duna folyam adta lehetőségek hasznosítása.

3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

A térség adottságai és lehetőségei alapján megfogalmazható kedvező jövőkép szerint az Európai Unió további, balkáni bővülésével a Felső-Bácska gazdasági-társadalmi hídként fejlődésnek induló, népességét megtartó területté válik.

A térségben olyan fejlesztések valósulnak meg, melyek a térség lakosságának életminőségét, társadalmi-gazdasági jólétét javítják, a helyi gazdaság és a turizmus fellendítését szolgálják és elősegítik a bácskai identitástudat erősítését.

A fejlesztések hatékonyan használják ki a helyi adottságokat, kiaknázzák a lehetőségeket és a térség gyengeségeit csökkentik, választ adnak a kihívásokra, figyelembe véve a veszélyeket, valamint pénzügyileg fenntarthatók.

A leghátrányosabb helyzetű kifejezéssel rendelkező térség lemaradása csökken Magyarország és az EU többi régióival szemben. Eredmények láthatók a gazdasági mutatókban és gyarapodnak a kulturális és társadalmi értékek is.

Megerősödnek a társadalom életminőségének javítása érdekében tevékenységet folytató civil szervezetek.

Számos térségi rendezvény megvalósításával növekszik a térség ismertsége, egyre több turista érkezik hozzánk. A bácskai identitástudat növelését célzó rendezvények hozzájárulnak az itt élők identitástudatának fejlesztéséhez, megerősödéséhez, a lokálpatrióta gondolkodás kialakulásához.

A gazdaság növekedése elsősorban a helyi termékeket előállító mikrovállalkozások fejlődésétől várható.

A térség elsősorban civil és gazdasági, de önkormányzati szereplői bekapcsolódnak a pályázati rendszerbe, így tapasztalatot szereznek a projektek megvalósítása, a

korrekt elszámolások, nyilvántartások és nem utolsó sorban, a partnerségben való együttműködés terén.

A jövőkép elérését a jelen dokumentumban megfogalmazott intézkedések megvalósulása teszi lehetővé.

3.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 4 fő célkitűzése nem változott a felülvizsgálat során, a legfontosabb szükségletek továbbra is hasonlóak a térségben.

Az életminőség javítása az összefogáson alapul. A vidékfejlesztésre, falumegújításra vonatkozó projektek megvalósulásával a szolgáltatások minőségi és mennyiségi változására kerül sor. Hátrányos helyzetünk mérséklésére a településeken elérhetőbbé, színvonalasabbá kívánjuk tenni a települési és közszolgáltatásokat. A nemzetiségek hagyományának, kultúrájának feltárása, az ebben rejlő gazdasági lehetőségek kihasználása közösségeket összefogó és szolgáltatás fejlesztő jelentőséggel bír. Olyan közösségi terek fejlesztését, programok létrehozását tervezzük, ahol az érintett csoportok összehangolják elképzeléseiket.

A gazdaságfejlesztés témakörében megvalósuló fejlesztések nagy része jelentős szolgáltatásfejlesztést és életminőség javulást eredményez. A helyi gazdaság fejlesztésének alapfilozófiája a helyi adottságokra, nyersanyagokra, hagyományokra épülő termék előállítás, turizmus kialakítás, vállalkozás- és szolgáltatásfejlesztés. A fejlődőképes ágazatokban működő mikro- és kisvállalkozások erősítése által új munkahelyek teremődnek, melynek hatására csökken a munkanélküliségi ráta. A térség feldolgozóiparának hiányát új üzemek, vállalkozások megjelenése, valamint a helyi élelmiszeripari termékeket előállító gazdaságok kapacitásának növelése, fejlesztése enyhíti. A térségre jellemző nagyfokú munkanélküliség enyhítésére a gazdaságpolitikai koncepciónk lehetőséget ad úgy munkahelyek teremtésével, mint kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek biztosításával.

A térségi turizmus fejlesztése terén létrejönnének fejlesztések a falusi-, az agro- és az aktív (kerékpáros-, lovas-) turizmus megvalósítására. Mindezekkel megnő a nem mezőgazdasági tevékenységek jövedelemtermelő képessége. Ezekkel növekszik a térség vonzereje, látogatottsága, amely további idegenforgalmi és szolgáltatásfejlesztési projekteket indukál. A térség természeti értékei, illetve a

helyi termékek előállítása, promóciója a turizmus fellendülését szolgálja. A helyenként elhanyagolt természeti értékek látogathatóságának javításával új potenciál jelenik meg a turisztikai ágazatban tevékenykedő vállalkozók számára.

A „Bácskaiság” tudatának kialakulása folyamatában még csak a kezdeteknél tartunk. A térség nemzetiségi sokszínűségének hangsúlyozásán kívül kevésbé ismertek az itt élő lakosság körében a közvetlen környezetének közelmúltbeli, de különösen régebbi történései. A múlt megismerésében nagy szerepe volt a régi időkben a szájhagyománynak, amikor az idősebb nemzedék átadta tudását, emlékeit a fiatalabbaknak. Ma ez a természetes áthagyományozódás eltűnőben van, pedig a lokalitások identitásának kifermálódásában, megtartásában nagyon fontos szerepe lenne. Ehhez rendelkezésre állnak ma már helyi szinten is a megfelelő infokommunikációs eszközök, az elkészült részeredmények bemutatásával, szélesebb körű terjesztésével a folyamat kiszélesítésére is látszik lehetőség. Az ifjúsággal való megismertetés részben iskolai oktatásba való fakultatív integráláson, részben pedig nyilvános, a felnőttek által is elérhető nyilvános hagyományos kézműves, kortárs képző- és iparművészeti előadásokon, kiállításokon, tárlatokon, rendezvényeken keresztül történhetne.

A HVS kapcsolódik a Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiójához és következő kistérségi stratégiákhoz kapcsolódik:

Bajai Kistérség:

- Bajai Kistérség Területfejlesztési Stratégiája
- Bajai Kistérség Idegenforgalmi Stratégiája
- Térségi erdősítési Tanulmányterv

Bácsalmási Kistérség:

- Foglalkoztatási Stratégia
- Képzési Stratégia
- Turisztikai Konceptió
- Gazdaságfejlesztési Stratégia

Jánoshalmi Kistérségben:

- Jánoshalma és térsége területfejlesztési programja.
- Jánoshalma Kistérségi LHH dokumentációja.

A HVS a fent említett stratégiákhoz a következő képen kapcsolódik:

- A Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiójához elsősorban a vidéki foglalkoztatás növelése, a helyi élelmiszertermelés, a piacok, a

magasabb hozzáadott érték és a helyi közösségek megerősítése terén kapcsolódik. A területfejlesztési stratégia során a HACS-ra háruló feladatként jelenik meg a helyzetfeltárás, információszolgáltatás és a véleményezés.

- A kistérségi gazdaságfejlesztési és területfejlesztési stratégiákhoz a helyzetfeltáró részekben és a különböző intézkedési tervekben keresztül kapcsolódik, kiegészítve és az ÚMVP III./IV. által nyújtott lehetőségekkel, harmonizálva a különböző intézkedéseivel.
- A kistérségi turisztikai/idegenforgalmi stratégiákhoz szintén a helyzetfeltáró részekben és a kitorési pontok meghatározásánál kapcsolódik.
- A többi stratégiahoz főként az élhetőbb településekre vonatkozó részekben keresztül kapcsolódik.

3.2 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései

A helyi vidékfejlesztési stratégiánkban megfogalmazott célkitűzések a lakosság életminőségének javítását, a helyi gazdaság fejlődését, a helyi turisztikai potenciál növelését, illetve a „Bácskai identitás” megőrzését célozza.

A célkitűzésekben megfogalmazottak kivétel nélkül a meglévő adottságainkra és erőforrásokra alapozottak, illetve legfőbb gyengeségeink - a munkanélküliség, a kedvezőtlen demográfiai mutatók, az elvándorlás, az elöregedés és az alacsony iskolázottság – megszüntetését célozzák.

A tevékenységek megvalósítása a munkanélküli lakosság jelentős részének kínál hosszú távú munka- és jövedelemszerzési lehetőséget, valamint a köz, üzleti és civil szféra képviselőinek kitorési pontot jelent.

A megfogalmazott általános célok eléréséhez nélkülözhetetlen a térségre korábban nem minden szinten jelenlevő összefogás, a szemléletváltás, amely kiemelt hangsúllyal bír. Az említett célkitűzések csak együtt érvényesülnek, csak így tudják érezhetően javítani az életminőséget, hosszú távon élhetővé, vonzóvá tenni térségünket.

Tervezett célterületek

1. **Életminőség javítása célkitűzés** esetében 2 intézkedést tervezünk besorolni, amelyből 1 a korábbi LEADER pályázatban, illetve ÚMVP III. tengely keretében került meghirdetésre. A jelenlegi felülvizsgálat során **1 intézkedéshez kívánunk forrást allokálni**. Ezekkel az intézkedésekkel a civil társadalmat és az önkormányzatokat céloztuk meg, emiatt ez az intézkedés közösségi célú fejlesztésként fog megvalósulni.
2. **Helyi gazdaság fejlesztése** célterületre 3 intézkedést tervezünk besorolni, amelyből 2 a korábbi LEADER pályázatban, illetve ÚMVP III. tengely keretében került meghirdetésre. A jelenlegi felülvizsgálat során **2 intézkedéshez kívánunk forrást allokálni**. Ezekkel az intézkedésekkel a

helyi termékek előállítását, piacra jutását, a mikrovállalkozások fejlesztését, kívánjuk elősegíteni. mind a két intézkedés vállalozási alapú fejlesztésként fog megvalósulni.

3. **Helyi turizmus fejlesztése** célterületre 3 intézkedést tervezünk besorolni, amelyből 2 a korábbi LEADER pályázatban, illetve ÚMVP III. tengely keretében került meghirdetésre. A jelenlegi felülvizsgálat során **2 intézkedéshez kívánunk forrást allokálni.** Ezekkel az intézkedésekkel a térségre hagyományosan jellemző lovas tevékenységet és őshonos magyar állatfajták bemutatását elősegítő intézkedést, illetve a turisztikai szolgáltatásokat tervezzük támogatni. emiatt mind a két intézkedés vállalozási alapú fejlesztésként fog megvalósulni.
4. **Bácskai identitás erősítése** célterületre 3 intézkedést tervezünk besorolni, amelyből 1 a korábbi LEADER pályázatban, illetve ÚMVP III. tengely keretében került meghirdetésre. A jelenlegi felülvizsgálat során **2 intézkedéshez kívánunk forrást allokálni.** Ezekkel az intézkedésekkel a rendezvények keretében a bácskai kézműveseket, kortárs képző- és iparművészek megjelenését kívánjuk támogatni, illetve a Felső-Bácska tájegység értékeinek felmérését és bemutatását kívánjuk elősegíteni. Mindkét intézkedés közösségi célú fejlesztésként fog megvalósulni.

3.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia intézkedései

A Felső-Bácska HACS Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálata során 4 célkitűzést és 11 intézkedést fogalmazott meg, a korábbi 4 célterület és 18 intézkedés csökkentésével. Erre azért volt szükség, hogy az intézkedések szélesebb körűek, komplexebbek lehessenek, ezáltal a pályázók, pályázatok számát növekedhessen.

A 11 intézkedés közül az ÚMVP III. tengely 4. jogcíme és 5 intézkedésre jelen felülvizsgálat során forrás nem lett allokálva.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései

3.3.1. Életminőség javítása

- 3.3.1.1. Települések élhetőbbé tétele
- 3.3.1.2. Falumegújítás és fejlesztés ÚMVP III. tengely

3.3.2. Helyi gazdaság fejlesztése

- 3.3.2.1. Mikrovállalkozások fejlesztése

3.3.2.2. Helyi termékek és helyi állati eredetű termékek feldolgozásának és értékesítésének támogatása

3.3.2.3. Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése ÚMVP III. tengely

3.3.3. Helyi turizmus fejlesztése

3.3.3.1. Lovas- fogathajtó rendezvényeken való részvételhez, állatfajták bemutatásához kapcsolódó fejlesztések

3.3.3.2. Turisztikai szolgáltatások fejlesztése

3.3.3.3. Turisztikai tevékenységek ösztönzése ÚMVP III. tengely

3.3.4. Bácskai identitás erősítése

3.3.4.1. Kulturális értékmegőrző rendezvények támogatása

3.3.4.2. A Felső-Bácska értékeinek bemutatása

3.3.4.3. Vidéki örökség megőrzése ÚMVP III. tengely

3.3.1.1. Települések élhetőbbé tétele

Helyzet

A település pozitív összképét a megújított épületek mellett a karbantartott, rendezett közterületek adják. A közterületek az önkormányzatok tulajdonában, kezelésében vannak. A települések közel 50%-a külön szolgáltató szervezettel rendelkezik, amelynek feladata – az önkormányzatok költségvetési keretei szerint – a közterületek rendezése, megújítása. Valamennyi település rendelkezik játszótérrel, ugyanakkor a játszótérek 90%-a nem felel meg a játszótérekre vonatkozó előírásoknak, szabványoknak. A játszótérek 95% önkormányzati tulajdonban van.

Szinte minden településen van általános értelemben vett művelődési ház, melyek alapvetően kulturális, közösségi szolgáltatói térenként funkcionálnak. A vidéki lakosság számára jelenleg a közigazgatási szolgáltatások minősége alacsony szintű. Az információs és kommunikációs csatornák nem igazán működnek a lakosság, a gazdaság és a közsféra között, az információáramoltatás hatékonytalan, pontatlan és lassú.

Az akcióterület településeinek 90%-án működik egy vagy több sportegyesület. A sportolásra alkalmas sportobjektumok (pályák, létesítmények, kiszolgáló egységek) nem minden településen állnak rendelkezésre. Valamennyi településen igény jelentkezik a mozgás, a tömegsport iránt. A településeken

megtalálhatóak azok a kihasználatlan létesítmények, zöldterületek, amelyek – beruházások révén – sportolásra használhatóak. Az akcióterületen szinte valamennyi Magyarországon honos sportágra vonatkozóan működnek egyesületek, a tömeg- és versenysportként üzött sportágak fajtszáma magas. Az akcióterületről származnak olyan országos szinten elismert aktív sportolók, mint pl. dr. Csábi Bettina bokszozó, Földes Vilmos, Árpás István biliárdzó.

Az akcióterület városai (Bácsalmás, Jánoshalma) igen gazdagok kulturális és épített örökségben, de talán a legkisebb települések (Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Kéleshalom) kivételével mindenhol találhatóak olyan épületek, melyek állapotának megőrzése, bemutathatóvá tétele igen fontos lenne.

Jelenleg a Helyi Akció Csoport Területén jelentős számmal találhatóak olyan civil szervezetek, amelyek a közhasznú tevékenységükből kifolyólag a településük érdekében, az ott élők életminőségének fejlesztésén dolgoznak.

Mint az térségünkben is érezhető, az 1989-es egyesülési törvénnyel életre hívott önszerveződő civil társadalom az évek során óriási változáson ment keresztül. A kezdeti kulturális témák, kisebbségi csoportok köré szerveződő egyesületek mellett a későbbiek során fokozottan megjelentek a nagy szaktudást felvonultató, speciális szakterületeken is kimagaslót alkotó, fokozott normakontrollt érvényesítő nonprofit szerveződések.

A civil társadalomban, mint a társadalmi struktúra harmadik lábában rejlő lehetőségeket az állami szektorba tartozók egyre jobban kezdik felismerni és kihasználni. Ez nem mondható el a piacorientált termelő szektorban ténykedőkről, akik téves előítéleteiktől sújtva piaci ellenfelet, konkurenciát látnak a feltörekvő civil társadalomban.

A térség nonprofit rétegére az első időszakban jellemző volt, hogy a céljaik között nem szerepelt előrelépés, csak a kialakult status quo megőrzésére törekedtek. A mai nonprofit társadalomra ezzel szemben már a közös érdekképviselő kialakítása és a növekvő társadalmi és gazdasági szerep kialakulása a jellemző.

A térség településein működő civil szervezetek az alábbi típusokba sorolhatók: szociális ellátás, üzleti, szakmai érdekvédelem, egészségügy, kultúra, művészetek, közművelődés, oktatás, rekreáció, környezetvédelem, településfejlesztés, sport, gyermek- és ifjúságvédelem, tűzvédelem, közbiztonság megőrzése, egyéb. A három a rendelkezésünkre álló információk szerint hozzávetőlegesen 400 civil szervezet található, melyek összes taglétszáma megközelítően 37.000 fő.

A nonprofit szektorban tevékenykedők által vállalt társadalmi szerepek: lehetőséget teremtenek az aktív polgári részvételre a közéletben, hozzájárulnak a demokrácia működtetéséhez, széles körben szolgáltatásokat nyújtanak, kiemelten fontos szerepet töltenek be a kulturális és sportéletben, képviselik az állampolgárok érdekeit különböző hatóságok előtt, kiemelten fontos szerepet játszanak az emberi jogok megvalósítása és gyakorlása érdekében.

A Felső-Bácskában létrejött szervezetek között az egyesületek mellett megtalálhatóak az alapítványok, különböző klubok, szakkörök.

A térség települései között nagy különbségek tapasztalhatóak a civil szervezetek számában és ezek együttműködésében. A kiemelkedően jó példákkal szemben a térség civil szervezeteinek feléről (ezek jórészt a régebben alakult főként hagyományörző és kisebbségek köré szerveződő egyesületek) elmondható, hogy nem rendelkeznek kapcsolatokkal sem a többi civil szervezet felé, sem pedig a háromszektoros gazdasági modell más résztvevői felé, ez nagyrészt az együttműködési szándék hiánya, kisebb részben az információk hiánya miatt alakult ki.

A civil társadalom legnagyobb problémái között jelenleg a tőkehiány a legjelentősebb, ennek következménye a kismértékű pályázati aktivitás is. A nonprofit réteg másik kiemelkedő problémája az információhiány, mely miatt sem a nonprofit szervezetek, sem a gazdaság többi rétege nem tud a másikról.

A jövőben kívánatos lenne egy széleskörű helyzetelemzésre épülő kistérségi civil stratégia megalkotása, amely megteremtené a nonprofit szervezetek egymás közötti, illetve a társadalom más szereplőivel történő együttműködésük alapjait, lehetőségeit.

Probléma

A fiatalok számára jó találkozási helyet jelentenek a kulturáltan kialakított közterületek, amelyeket sétáik alkalmával szívesen vesznek igénybe az idősebb korosztályok is (pl. templomlátogatás során). Kevés az olyan gondozott, minden igényt kielégítő közterület, amely vonzó a lakosság számára. A játszóterek jelentős része nem felel meg az Európai Unió követelményrendszerének. Ugyanakkor a gyermekes családok részéről igény mutatkozik a játszóterek megújítására, számuk növelésére.

A ritkán lakott területek vagy a külterületi népesség számára a közszolgáltatói struktúra működtetése egyre inkább megoldatlan feladatot jelent. Az új típusú feladatokhoz (pl. elektronikus közigazgatás, ifjúsági információs pont, helyi vidékfejlesztési iroda, falugazdász, kistérségi koordinációs rendszer, könyvtári-, közösségi közművelődés, stb.) a jelenlegi intézményi háttér nagy részben korszerűtlen infrastruktúrával és eszköztárral rendelkezik. Közérdekű információk nem illetve nehezen jutnak el a helyi közösségek számára, döntéshozatalaiból hiányzik a partnerség.

Az elhanyagolt sportobjektumok, sportpályák fejlesztése (sportcsarnokok fejlesztése, futópályák, tenispályák, műfüves focipályák, térvilágítás kiépítése, öltözők megújítása stb.), technikai színvonalának javítása (új eszközök, berendezések beszerzése, karbantartáshoz szükséges eszközállomány – pl. fűnyíró – kialakítása). A sportolási igények komplex kielégítésére alkalmas multifunkciós (több sportág illetve több sportegyesület igényeinek kielégítésére) sportlétesítmények létesítése használaton kívüli létesítményekben (pl. birkózó, karate, dzsúdó terem egy elhanyagolt raktárépületben stb.)

A korábbi időszakok emlékeit őrző épületek állapota folyamatosan romlik. Ezen értékek jelenlegi állapotukban rontják a településképet, nem

bemutathatóak. A tulajdonosok, elsősorban az önkormányzatok nem rendelkeznek megfelelő anyagi eszközökkel ahhoz, hogy ezen vagyontárgyaikat felújítsák, megóvják, az érdeklődők számára bemutatható tegyék, népszerűsítsék.

A meglévő civil szervezetek erősödését sok esetben a tájékozatlanság és a mérsékelt anyagi források akadályozzák. A civil szervezetek tagjai, vezetői általában főállásuk mellett szabadidejükben szervezik a közösségi életet, ezért sokszor járatlanok a pályáztatás és forrásszerzés lehetőségeinek útvesztőjében. Ezek a szervezetek sok esetben nem rendelkeznek önálló helyiséggel, alkalmazottal, működésük nem folyamatos.

Azon civilszervezetek esetében, akik közcélú feladatot látnak el jelentős problémát jelent az eszközparkjuk elavultsága, hiányossága.

A rendőrség az anyagiak hiánya miatt feladatát csak nehezen teljesíti. Sok olyan állampolgár van, aki kész és képes az összefogásra a közbiztonság érdekében. Néhány településen már van ilyen szervezet. A szervezethez és a modern eszközök kombinációja hatékonyan segítheti a hivatalos szervek vagyonvédelmi munkáját. A lakossági tájékoztatás rendszeressé tétele a társadalmatisítás egyik jó lehetősége.

A városi tűzoltóságok igen rossz anyagi háttérrel és kevés emberrel rendelkeznek. A települési tűzoltó egyesületek jelenlegi eszközellátottsága igen hiányos, így a megfelelő szaktudás és felkészültség ellenére nem, vagy csak kis mértékben tehermentesíthetik a városi tűzoltóságokat.

Sok az olyan egyesület, akiket kisebbségi önkormányzat tart fenn, ezek esetében szinte lehetetlen bármilyen pályázati forráshoz való hozzájutás, eleve kizártak szinte minden pályázati rendszerekből.

A térségben a civil szervezetek infrastrukturális feltételrendszere nagy hiányosságokat mutat, megfelelő körülmények, felszereltség nélkül nem képesek hatékony munkát végezni, jelenleg nincsenek meg a feltételek a komplex térségi hálózat kialakítására.

Megoldás

A közterületek igény szerinti megújítása: parkosítási, fásítási programok megvalósítása, utcabútorok beszerzése, hulladékkezelés, kerékpártárolás problémájának megoldása, sétányok létesítése. A meglévő játszótérek szabványossági felülvizsgálatát követő előírás szerinti felújítása, új játszótérek létesítése frekvenciált helyeken, zöldterületek közelében.

A térségben létre kell hozni integrált, kistérségi, közösségi és szolgáltató tereket. Ezek a terek a település lakossága számára egymással összefüggő elsősorban közigazgatási, humán, közösség-szervezési szolgáltatások nyújtására alkalmas, fizikailag is egységes épületként vagy összetartozó épületgyűttesként funkcionálnak. Minden ilyen térben, a közösségi programok szervezésével megbízott, legalább egy fő helyi munkaező is dolgozik. Át lehetne alakítani például a jelenleg létező művelődési központokat (belső

felújítás, alpinfrastruktúra beszerelése, eszközök, berendezések vásárlása) integrált közösségi és szolgáltató térré.

Az adott település, illetve az akcióterület népszerűsítését, a lakosság kulturált szabadidő eltöltését elősegítő települési rendezvények támogatása. A rendezvények lebonyolításához szükséges tárgyi eszközök beszerzésének támogatásán, az akcióterületen belül működő (elsősorban kulturális) civil szervezetek széles körű megismerésének megteremtésén túl a rendezvények egyéb hasznosságának kihasználása valósul meg (gazdasági termék bemutató, új technológiai ismertető, fejlesztési programok, támogatási lehetőségek bemutatása stb.), amely új fejlesztéseket indukálnak. Települések közötti új sportrendezvények szervezése és lebonyolítása (pl. önkormányzati dolgozók olimpiája).

Az épületeken, építményeken a szükséges állagmegóvási tevékenységek elvégzése, külső és belső felújítása, környezetük rendbetétele, esetlegesen az ingatlanok új funkcióval való megtöltése, bemutathatóvá tétele, az érdeklődők tájékoztatását segítő információs táblák kihelyezése, az ismertséget növelő marketingeszközök alkalmazása.

A civil szervezetek által ellátott feladatok minőségi javítása tárgyi eszköz beszerzésének támogatása révén. A civil szervezetek által ellátott közcélú feladatokhoz szükséges épületek, épületrészek bővítése, felújítása, új építése, meglévő épületek új funkcióval való megtöltése. A szervezetek feltételeinek javítása oly módon, hogy azzal főként ne a mindennapi működésüket, hanem elsősorban az általuk végzett tevékenység megvalósulását segítsük elő.

Társadalmi- és kulturális felzárkóztatás támogatására ifjúsági képzési programok megvalósítása, környezetkímélő termelési módszerek elterjedésének ösztönzése és a környezettudatosság erősítése, innovatív fejlesztések megvalósításának ösztönzése, melyekre a munkaerő-piaci előrejelzés alapján kereslet jelenik meg a térségben.

A helyi összetartozás erősítése érdekében végzett hagyományőrző tevékenységek támogatása.

Lakosság életminőség javítását szolgáló szervezetek épített infrastruktúrájának, eszközparkjának kialakítására, felújítására, fejlesztésére, valamint új szolgáltató helyek létrehozására.

Azon civilszervezetek esetében, akik közcélú feladatot látnak el szintén jelentős segítséget jelentene az eszközparkjuk fejlesztése.

A meglévő polgárőr és vagyonvédelmi szervezetek erősítése, működésük bemutatása más településeken. Ösztönözni kell az önszerveződő közösségek létrejöttét. Több tájékoztatást kell nyújtani a lakosságnak e tárgykörben. Elkerülhetetlen a rendőrséggel közös működés és a már létrejött biztonsági szolgálatok támogatása. Valamennyi településen célul kell kitűzni a közbiztonsági civil szervezet megalakítását vagy megerősítését. A kommunikációs eszközeik állományát és használatát korszerűbbé kell tenni.

Megerősödik a más szervezetekkel való együttműködés, kialakulnak, megerősödnek a szférák közti együttműködések.

A fejlesztések hozzájárulnak a jogosult településeken a gazdasági vagy társadalmi fejlődéshez.

Előnyben részesülnek a támogatás megítélésénél azok a pályázók, a kistérségi hálózatban és/vagy több települése nyújtanak szolgáltatásokat.

Eredmény

Az akcióterületen megújul 30 közterület, amelynek igénybevétele a beruházás megvalósulását követő 2 év végéig 50%-kal megnövekszik. Létesül 5 új játszótér, valamint szabványosság, előírás szerint megújul az akcióterületen 15 játszótér, amelynek látogatottsága, kihasználtsága a beruházás megvalósulását követő évben 40%-kal megnövekszik.

A vidéki gazdaság és a lakosság számára biztosítva lesz az a hely (integrált közösségi tér) ahol hatékony, pontos és gyors információk mellett a helyi döntéshozatalban partnerség fog érvényesülni. Ebben a multifunkcionális közösségi térben a közszolgáltatások széles választékban lesznek elérhetők.

Az akcióterületen a megvalósulást követő 2 év végére legalább 3 országos hírű, hagyománnyal rendelkező települési rendezvény megrendezésére kerül sor minden évben. A megvalósulást követő 2 év végén legalább 3, új elsősorban a sportegyesületek összefogásával létrejött sportrendezvény megszervezésére kerül sor rendszeresen. A települési rendezvényekre kilátogatók száma 25%-kal megnövekszik a megvalósulást követően. A térségbe – rendezvényekre – érkező vendégek száma a megvalósulást követően 25%-kal megnövekszik.

Az épített örökség megőrzése utódaink számára, ezzel a fenntartható fejlődés biztosítása. A felújított épületekkel, a rendben tartott környezettel a településkép javítása, a térség idegenforgalmi vonzerejének növelése, az ide látogatók számának emelkedése, a települések ismertségének, megítélésének javítása, a lakosság identitástudatának erősítése. A LEADER program segítségével kb. 12 épület felújítására kerülhet sor.

Erős, a települések életét meghatározó, azt pozitívan befolyásoló, aktív, a térségi civil együttműködést előtérbe helyező civil szervezetek jönnek létre. Legalább 3 civil bázis, (iroda, közösségi színtér) létrehozása, fejlesztése. A civil szektor által kínált szolgáltatások fejlődése, képzések számának növekedése, táborok, kiadványok, internetes megjelenés.

A térségben valamennyi településen létrejönnek a polgárőr vagy vagyonvédelmi szervezetek, a meglévők megerősödnek. Évente sor kerül egy polgárőr-napra, ahol a szakmai tapasztalatszerzésen túl találkozhatnak a polgárőrök és családjaik. A helyi médiákban bemutatásra kerül a közbiztonsági tevékenység. Javul a lakosság biztonságérzete, a rendőrség munkája hatékonyabbá válik. A jobb eszközhasználat révén a betörések száma csökken, általánosan visszaszorul a bűnözés. Öt éven belül 15 %-kal nő a felderített bűnesetek száma.

A megfelelő szolgáltatás nyújtásához szükséges feltételek megteremtésével nő szolgáltatások színvonala, erősödnek a partneri kapcsolatok és a térségi hálózat,

valamint további kapcsolódási lehetőségek nyílnak meg a civil, vállalkozói és közsféra között erősítve ezzel a térség identitását.

3.3.2.1. Mikrovállalkozások fejlesztése

Helyzet:

Az egyéni vállalkozók, a mikro- és a kisvállalkozások terén az egyik legnagyobb számban jelenlévő vállalkozás szám a szerviz tevékenységek területén van, köszönhető ez a – folyamatos karbantartást igénylő – mezőgazdasági gépek nagy számának, az elszegényedett lakosságnak. Számos lakossági igényt kielégítő szolgáltatás területén hiány mutatkozik az akcióterületen, illetve egyes településeken (pl. nincs cipész Bácsalmáson). Az építőipari, fémipari, gépgyártói, könnyűipari tevékenységet végző vállalkozások a perifériás helyzet, a nehéz megközelíthetőség miatt lépéshátrányban vannak más központi régiók hasonló vállalkozásaival. A vállalkozások fele állandó, konkrét megrendelésekkel, fix felvevő piaccal rendelkezik. A településeken számos elhagyott iparterület, ipari tevékenységre átalakítható terület található. Az akcióterületen szakiskolák, középiskolák működnek, amelyek biztosítani képesek az ipari tevékenységek végzéséhez szükséges szakember állományt.

Probléma:

A meglévő egyéni vállalkozók, mikro- és kisüzemek kisléptékű fejlesztések megvalósításával, szolgáltatásuk színvonalának növelésével, bővítésével új munkahelyeket képesek teremteni, miközben lakossági igényeket elégítenek ki. Ugyanakkor az akcióterületen nem megfelelő számban állnak rendelkezésre szerviz tevékenység végzésére alkalmas szolgáltatások. Sok szolgáltatás túlterhelt (elsődlegesen a gépjármű szervizeléssel foglalkozók), fejlesztéssel a tevékenysége megosztható, gyorsabb, minőségibb szolgáltatást képes nyújtani. A szerviz tevékenységek terén vannak fehér foltok, le nem fedett területek. A kereskedelmi tevékenységekre minden településen szükség van. Ugyanakkor nem mindenfajta kereskedelmi szolgáltatás biztosított a kistérségekben. Számos helyen alapvető kereskedelmi szolgáltatások hiányoznak. Az elszegényedett lakosság jelentős része (elsődlegesen a bácsalmási és a jánoshalmi kistérségben élők) nem tudja igénybe venni a településétől távol (30-50 km) található kereskedelmi szolgáltatásokat. A kereskedelmi tevékenységek fejlesztése más szolgáltatások fejlesztését vonja maga után (pl. banki tevékenységek, áru fuvarozás stb.)

Megoldás:

Biztosítani kell a pályázat útján elérhető fejlesztési forrásokat, azoknak, akik vállalkozásra kényszerülő, korábban alkalmazottként dolgozó emberek. A szakismereteiken, szorgalmukon, és innovatív elképzelésükön kívül egyéb nem rendelkeznek, de megsegítve őket mikrovállalkozássá válva mások alkalmazását is tudnák biztosítani, ezzel javítva a térségre jellemző magas munkanélküliségen. Támogatni kell a meglévő vállalkozások szolgáltatás fejlesztéséhez szükséges infrastrukturális fejlesztéseket (létesítmények bővítése, költségtakarékos üzemeltetése, új funkció szerinti megújítása), eszközbeszerzések megvalósulását, a szolgáltatások színvonalának növelése és foglalkoztatás érdekében. A költségek további csökkentése és a környezeti állapot megőrzése érdekében támogatandó a megújuló energiaforrásokat hasznosító gépek, berendezések alkalmazása. Cél még a területileg hiányos tevékenységek pótlása, új kereskedelmi profilok (tevékenységek) megjelenésének elősegítése a településeken.

Eredmény:

Az akcióterületen tevékenykedő vállalkozások közül 10 tevékenységben, színvonalban megújul, 5 új vállalkozás kezdi meg a tevékenységét a program zárását követő 2 év végéig. A fejlesztések, új vállalkozások megindulása révén a foglalkoztatottak száma növekszik. A szolgáltatások lakossági igénybevétele megnő, ezzel együtt azok árbevétele is megnövekszik a beruházás megvalósulását követő évben.

3.3.2.2 Helyi termék és helyi állati eredetű termékek feldolgozásának és értékesítésének támogatása

Helyzet:

A helyi gazdasági élet fellendülésének egyik előmozdítója lehet a helyi termékek előállítás, felhasználása, és esetlegesen térségen kívüli értékesítése. A helyi termék fontos jellemzője, hogy nem nagyüzemi technológiával állítják elő, illetve dolgozzák fel, az előállításához szükséges alapanyag megtermelése is általában a tervezési területen történik.

Az ilyen helyi előállítású termékek létrehozásához szükséges kisüzemi technológiai gyakorlat lényegében eltűnt, illetve elfelejtődött, jobbra csak a háztartásokban található meg a háziasszonyok gyakorlatában.

A helyi termék kategóriájában mindenki általában csak az élelmiszer területre gondol, pedig ebbe besorolható minden kézműves, iparművészeti, háziipari, stb. előállítású termék is, amelyet nem nagyipari technológiával állítanak elő a tervezési területen, főként helyi alapanyagok felhasználásával.

A helyi gazdaság erősítése szempontjából a térség jellegéből adódóan a mezőgazdasághoz kapcsolódó, annak alapanyagainak felhasználásával készülő

helyi termékek előállításának továbbfejlesztésének lenne kiemelt jelentősége. Helyi termékek nálunk a borok, pálinkák, a gyümölcsök feldolgozva, a feldolgozott, tartósított zöldségfélék, más feldolgozott élelmiszerfélések (tejből, gabonafélékből), a feldolgozott húskészítmények, méz termékek, a kézműipari termékek a kisipari kovács és asztalos „gyártmányok”, fazekas termékek.

A helyi élelmiszer termékek jelenleg a piacon csak igen korlátozottan vannak jelen, mert a helyi termékek előállítása ma még főként a háztartásokban valósul meg igen kis kapacitással, leginkább csak egy-egy család részbeni önellátására. Természetesen megvan az igény uniformizált társadalmunkban a szokványos bolti termékeken kívül a speciális érzést is hordozó, de ezen kívül egészséges és biztonságos élelmiszerek fogyasztása iránt, egyelőre azonban nagyon szegényes a kínálat.

A kínálat bővítése iránti igény már érzékelhető, tehát a piaci értékesítése az ilyen helyi termékeknek nem látszik problematikusnak.

Amennyiben a fogyasztói közönség azt a tényt is magáévá tudja tenni, hogy az ilyen termékek vásárlásával, fogyasztásával a helyi gazdasági tevékenységet támogatja azáltal, hogy saját csekély erőforrását az egyébként mindennapos vásárlásaival nem a térségen kívüli kereskedelmi láncoknak adja át, akkor valóban teszünk valamit a helyi gazdaság erősítéséért.

A világban, de már hazánkban is teret hódított magának a funkcionális élelmiszerek fogyasztásának, az egészséges táplálkozásnak az ügye, és ez egy újabb lehetőséget jelent mind az alapanyagok előállításában, mind pedig ezek feldolgozásában.

Az egészséges táplálkozás iránti igény és tudatosság látszólag mindenki számára nyilvánvaló, de a tapasztalat azt mutatja, hogy ezekre az emberek nem nagyon figyelnek, a koruk előrehaladtával jelentkező problémákra kevésbé figyelnek, és fogyasztásukban nem vesznek figyelembe hosszabbtávú szempontokat.

Az ez irányú felvilágosító munka összekapcsolása a helyi élelmi termékek előállításával és fogyasztásával nagyon eredményesnek ígérkezik, mert a fogyasztói tudatosság javítására jó például szolgálhat.

A fogyasztói tudatosság kialakítása már az iskoláskortól elkezdődhet - nem kihagyva a felnőtt korú fogyasztókat sem – olyan formában, hogy bemutatásra kerülnének a termesztési, és feldolgozási folyamatok, valamint tájékoztatást is kellene kapniuk az érdeklődőknek a fogyasztási előnyökről, és hatásokról.

Meg lehetne valósítani a „földtől az asztalig” nyomonkövetési követelmény „helyi ellenőrzését”, ami által növekedhet a termékek iránti vásárlói bizalom.

Ugyanezt a megközelítési módszert lehetne, illetve kellene követni a nem élelmiszertermékek esetében is, hogy a vásárlók kaphassanak ízelítő betekintést a termékek előállításába, a munkafolyamatok legalább felületesen megismerhetők legyenek azzal a rejtett szándékkal, hogy a fiatalokat orientálhassuk a helyi gazdaságban is művelhető gazdasági tevékenységek irányába.

A már meglévő helyi termékek fejlesztése is kitűzött cél kell, hogy legyen, mert ezzel is bővíteni lehet a helyi gazdaság produktumai iránti keresletet.

Az értékesítés terén jelenleg nagy a lemaradás a helyi termékek esetében. Ezek a kereskedelemben nem nagyon fellelhetőek, mert igazi kínálat sem áll rendelkezésre, és a termelők nem rendelkeznek elegendően nagy előállítási kapacitásokkal.

A promóció az előbbieket miatt még nem is a legfontosabb megoldandó probléma, de erre a termelési tevékenységekkel párhuzamosan mind a vásárlókat, mind üzleti kört érintően sort kell keríteni.

Probléma:

Kevés helyi termékkel rendelkezik a térség, mert ennek - az utóbbi évtizedekben különösen - nem volt meg az igénye, és a potenciális termelők sem törekedtek a helyi piac megszerzésére. Ezen probléma orvoslása érdekében az utóbbi években helyi termék, és helyi állati eredetű termék feldolgozását célzó elképzelések támogatására került sor, azonban további forrásokra lenne szükség az igények kielégítéséhez. Ezt a problémát a helyi foglalkoztatási gondok enyhítése miatt is gyökeresen másként kell kezelni, vagyis a lehető legtöbb helyi terméket kell létrehozni az élelmiszer területen a házi tartósítások gyakorlati tapasztalataira, a hagyományokra alapozva. Mindezek előállításához természetes módon a helyben előállított alapanyagok kerülnének felhasználásra, növelve a tervezési térség gazdasági teljesítményét, hozzájárulva a térségi erőforrások helyben tartásához.

A térségi gazdaság erősítése főként a mezőgazdasági termelési potenciálra alapozva képzelhető el, aminek következtében lehetőség kínálkozik nagyobb létszámú munkaerő bevonására az alapanyagok megtermelésébe. Ugyancsak nem kevés foglalkoztatott munkavégzésére nyílna lehetőség az alapanyagok termékké való feldolgozásának, fogyasztókhöz való eljuttatásának, promotálásának területén is. A pénzügyi válság néhány évvel ezelőtti kialakulása ebben most segít bennünket, mert szinte minden országban felismerték, hogy a válságból a kiutat részben a helyi gazdaság erősítésén keresztül kell keresni.

Viszonylag kevés a tapasztalat, az otthonról szerzett gyakorlati ismeretekkel rendelkezők jelentős része már az aktív korán túl van, a fiataloknak viszont eddig kevés alkalmuk volt a termelési tevékenységekben gyakorlatot szerezni.

Az élelmiszeripari feldolgozás a tervezési területen a rendszerváltozást megelőző időben is elég kevés kultúrát fedett le, így lehetőség kínálkozik egy új feldolgozó ágazat létrehozására a térségi helyi termékek termelésének felfuttatásával.

A savanyítással tartósítható termékek országos híre tettek szert egyes termesztési tájörzetekben (vecsési káposzta, szigetközi uborka, stb.), így nekünk is látszik esélyünk arra, hogy elinduljunk saját profilunk kialakításában.

Problémát jelent azonban, hogy a helyi termékek előállításához nem megfelelő a technológiai és az infrastrukturális kiépítettség, és kevés olyan felkínálható telephely van a vállalkozni szándékozók számára, amelybe csak be kellene költözni a tevékenység megkezdéséhez.

Gyakorlatilag alig áll rendelkezésre a szükséges feltételrendszer, nincs meg az ösztönző piaci igény sem, mert a kormányzati szándékokról a helyi gazdaság serkentését illetően egyelőre még csak tervezetek vannak.

Az ambiciózus foglalkoztatási tervek valóra váltásában a Leader közösség is részt tudna vállalni, ha a helyi termék előállításához bizonyos támogatási források a vállalkozni szándékozó számára rendelkezésre lenne bocsátva.

A helyi termék előállítása feltételezi a helyi alapanyag előállítását is, mert ezzel lehetne csak teljes a gazdaság-fejlesztés, ami természetesen összehangolt szervező és koordinációs munkát kíván.

A nagy megrendeléseket, megbízásokat adó felvásárló vállalkozások hiánya nehezzé teszi az elindulást, de remélhetően a Leader közösségi összefogás, és a megszerezhető források, az alulról építkezés lehetősége eredményre fog tudni vezetni.

Megoldás:

A termékek előállításához vállalkozókra van szükség, akik látják a helyi termékek előállításában rejlő lehetőségeket, és részt kívánnak venni ebben a többszereplős folyamatban.

Az egyik elengedhetetlenül fontos elem, hogy rendelkezésre álljanak a termékek előállításához szükséges alapanyagok.

Az alapanyagok előállítása a mezőgazdasági ágazatban a tervezési terület mezőgazdasági jellegét tekintve nem látszik túlságosan nehéznek, amennyiben biztosítható a felvevő piac. A terület saját étel- és ital-fogyasztása biztos alapnak tekinthető a tevékenységek elindításához, mert a közelmúltig lényegében önellátó volt étel- és ital-fogyasztásból ez a mezőgazdasági vidék.

A helyi termékek előállításának beindulásához meg kell tudni nyerni a helyi nagyfelhasználókat, hogy legyenek partnerek a Leader alulról építkező megközelítésének megfelelően, mert az erőforrások kiáramlásának ellenében a helyi gazdaság erősítése valamennyi szereplőnek előnyökkel fog szolgálni a jövőben.

A nagyfelhasználókra alapozva lenne megindítható a helyi termékek előállításához szükséges tevékenységek beindítása, mert első időszakban a versenygazdasággal szemben a kezdők nem tudnának teret nyerni.

A helyi termékek fogyasztásának előmozdításához szükség van a lakosság tájékoztatására, tudatosságának fokozására, az iskoláskorú gyerekek részére a tevékenységek bemutatására, vagyis a gazdasági lokálpatriotizmus kialakítására.

A meggyőzéssel eljuthatunk az iskolai büfék kínálatának kiterjesztéséig is helyi termékekkel, amelyhez igénybe kellene venni dietetikusok, orvosok, tanárok, civil szervezetek képviselői és termelők részvételét is.

Más tudatosság erősítési lehetőségek is elképzelhetőek, lehetne iskolai látogatásokat szervezni a termelőkhöz, a helyi termék előállítókhöz, valamint tájékoztató anyagok is készülhetnének a tanárok, a diákok, a szülők, vagy általában a lakosság számára.

Ahhoz azonban, hogy a helyi termékek előállítása, továbbfejlesztése megindulhasson, a hiányzó termelési feltételek megteremtésére van először szükség.

Ez jelenti egyes esetekben egy előállító hely kialakítását, a szükséges alap- és technológiai infrastruktúra létrehozását, másutt pedig az értékesítési hely kialakítását egy már meglévő kereskedelmi egységen belül, vagy egy teljesen új értékesítő pont újonnan való létesítését.

Az élelmiszer helyi termék előállítási helyének létesítési szempontjai között figyelemmel kell lenni a higiéniai, a gyártási szakmai követelményekre, amelyhez szakmai tervező igénybevételét nélkülözni nem lehet.

A viszonylag széles spektrumban elképzelhető helyi termékfeleségek miatt azok speciális követelményei szerint kell az előállítás, és a továbbfejlesztés körülményeit kialakítani.

A létrehozandó helyi termék és a kiindulási alapanyag alapvetően befolyásolja a kialakítandó előállítási körülményeket.

Lehetőség szerint ésszerű távolságban egymástól (20-25 km), az ilyen irányú igényeket kielégítendő, létesíteni kell olyan kiskapacitású, megfelelő higiéniai és felszereltségű feltételeket teljesítő feldolgozókat, amelyek biztosíthatják egy kis körzetben az olcsóbb fogyasztásra alkalmas termékellátást legális, és ellenőrizhető módon történő feldolgozását.

Eredmény:

A helyi termék előállítási pályázaton résztvevők ki tudják alakítani a saját termékek előállításának infrastrukturális, és technológiai feltételeit, amelyek ahhoz szükségesek, hogy megindulhasson a helyi alapanyagokra, helyi munkaerő alkalmazásával előállított helyi termékek előállítása.

A helyi termékek előállítása, forgalmazása a helyi gazdaság erősítéséhez járul hozzá, növekedhetnek a helyi gazdasági szereplők teljesítményei, de ez mellett még jelentős mértékben segítheti a helyi foglalkoztatási helyzet javítását is.

A hosszabb távra szóló kilátások megalapozása érdekében nem csak a már fogyasztóként számon tartott felnőttek megnyerése a cél, hanem a majdani fiatal fogyasztók, a ma még iskolások is.

Fontos aspektus, hogy a tudatosság erősítésében nem csak az üzleti szempontoknak szabad hangsúlyt kapniuk, hanem az egészséges táplálkozásra való ránevelésnek is kell, hogy szerepe legyen.

Ezeknek a szempontoknak az érvényesüléséhez a helyi termékek előállítás, fejlesztése nem egyszerűen egy gazdasági irányultságú elképzelés megvalósítása, hanem „küldetése” van.

A helyi termék projektek révén a tervezési területet lefedő régióban hosszabb távú fenntartható hatás is létrejöhet, mert kialakulhat a csírája egyes profilokban a helyi élelmiszeriparnak, és a helyi lakosok egészséges táplálkozási szokásainak kialakulásával javulhat az általános egészségi állapot is.

3.3.3.1 Lovas-fogathajtó rendezvényeken való részvételhez, állatfajták bemutatásához kapcsolódó fejlesztések.

Helyzet:

A Felső-Bácska területét alkotó 34 település meghatározó eleme a lovassport illetve a különböző állatfajták tartása. A települések között 25 Leg Hátrányosabb Helyzetű település és 8 Nem Hátrányos Helyzetű település található. A térség hátrányos helyzetű települései közül 8 esetében nagy hagyománya van a lótarásnak, lovas sportoknak. Ennek köszönhetően a korábban beadható Leader jogcímeiben Lovas sport rendezvények lebonyolítására és azokon való részvételhez szükséges eszközök beszerzésére lehetett pályázni. Már ekkor felmerült a pályázók részéről a bemutatóhelyek kialakítása az ehhez kapcsolódó eszközbeszerzésre, építés, felújítás, ötlete. Ennek köszönhetően Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület munkatársai a HVS felülvizsgálata során újragondolták a HPME-eket és ennek megfelelően módosították a beérkezett projektötletek alapján.

Probléma:

A jelenleg meglévő lovas egyesületek, civil szervezetek, egyéni vállalkozók és az egyéb jogi személyek a jelenlegi gazdasági helyzetben nehezen vagy egyáltalán nem tudják finanszírozni az eszközrendszerüknek megújítását, gazdasági és egyéb hozzá tartozó épületeinek felújítását. Az állatfajták bemutatásával foglalkozó tevékenységet végzők a Felső-Bácska területén elenyésző számban találhatóak.

Megoldás:

A Felső-Bácska területén lévő lovas sporthoz, különböző állatfajták bemutatásához kapcsolódó fejlesztések finanszírozása, ezen beruházások támogatása a térség vállalkozás alapú fejlesztése, fejlődése érdekében.

Eredmény:

A térség lovas sporttal, állatfajták bemutatásával foglalkozó szakág fejlődése, az újonnan beszerzett eszközök, épület felújítások, építések magasabb színvonalú kivitelezése. Ennek köszönhetően nőhet a lovas turizmus, változatos állatfajták megismerése válik lehetővé, turisztikai látványosság jön létre a Felső-Bácska területén.

3.3.3.2 Turisztikai szolgáltatások fejlesztése

Helyzet:

A nagy hagyományokkal rendelkező lótenyésztés mellett (Bácsalmás, Borota, Felsőszentiván, Hercegszántó, Mélykút) a térségre jellemző a vadászat (Hercegszántó, Homorúd, Jánoshalma), horgászat (Csávoly, Homorúd, Felsőszentiván, Madaras), borászat (Csátalja, Borota) amely nagy turisztikai potenciált jelent. Ugyancsak nagy turisztikai potenciált jelent a Duna, valamint a Ferenc tápcsatorna a horgász- és a vízi turizmus (Duna menti települések, Nagybaracska, Dávod) terén illetve az Euro-Velo Nemzetközi kerékpárútvonal (Dunafalva, Szeremle) a kerékpárturizmus terén.

A HACS területén a turizmus, falusi turizmus népszerűsége és így a szálláshelyeken töltött vendégéjszakák száma a statisztikai adatok szerint folyamatosan növekszik (az elmúlt években 5%-al). A látogatók megfelelő minőséget nyújtó szálláshelyeket, horgász és vízi turizmus esetén kempinget és szolgáltatásokat keresnek maguknak. A településeken kevés a megfelelő szálláshely, amelyeket alacsony szolgáltatási színvonal jellemzi, így nem tudják kielégíteni az igényeket, de a HACS területén nagy a vállalkozói kedv a vendégfogadás üzésére más tevékenységekre kiegészítéseként is.

Probléma:

Az akció csoportba tartozó falvakban még nem mindenhol alakult ki a megfelelő színvonalú turisztikai szálláshely, illetve a jelenlegi szálláshelyek kapacitása, vagy színvonala sok esetben nem megfelelő, nem minden esetben igazodik a célcsoportok igényeihez, illetve a helyi táji, természeti, kulturális értékek bemutatása elmarad a lehetőségektől. A különböző szolgáltatásokat nyújtó településeken nincsenek megfelelő szálláshelyek.

A szálláshelykínálat minőségi és mennyiségi növelésével jobban ki lehetne használni a térség kedvező adottságait, az egyéb turisztikai szolgáltatásokat (vadászat, horgászat, borászat, vízi turizmus, lovas turizmus). Fejlesztésükkel a térségi speciális, egyedi turisztikai termékkínálat-palettát hozhat létre, és jövedelem kiegészítésre tehetnek szert a vendégfogadással is foglalkozó emberek.

A horgász- és vízi turizmushoz kapcsolható kempingek száma elhanyagolható, azok minősége nem megfelelő, azok fejlesztése elengedhetetlen.

Megoldás:

A településeken a meglévő turisztikai szálláshelyek, kempingek színvonalának a megfelelő szintre emelése. Magas színvonalú szolgáltatást nyújtó szálláshelyek létrehozása. A színvonalas vendéglátás kialakítása mellett fontos szempont az is, hogy a kapcsolódó szolgáltatások is megfeleljenek a magas színvonalat megkövetelő hazai és külföldi vendégek igényeinek. Kiemelt szerepet játszik a kialakított szálláshelyek piacra lépésének támogatása. A vidéki területek országos átlaghoz mérten kedvezőtlenebb foglalkoztatottsági helyzete (a munkanélküliségi ráta átlagosan 50-60%-al magasabb az országos átlagnál) javítható a helyben található tájképi, természeti, illetve kulturális örökség vonzerejének kihasználásán keresztül.

Eredmény:

A térségben legalább 5-6 darab, a meglévő minőségi, minimum 4 fő befogadására alkalmas szálláshelyek fejlesztése szálláshely komfortfokozat növelése, bővítése, vagy új kialakítása, valamint 2-3 minőségi legalább 9 lakóegységes kemping komfortfokozat növelése, bővítése vagy új kialakítása. Növekszik az eltöltött vendégéjszakák száma, nő a turizmusból származó bevétel. Az új szálláshelyek kialakításával növekszik a foglalkoztatottak száma, csökken a munkanélküliség. Új szálláshely kialakítása és korszerűsítése, átalakítása. Az idelátogató vendégek magasabb színvonalú ellátása, sokrétű, turistákat vonzó infrastruktúra kialakítása.

3.3.4.1 Kulturális értékmegőrző rendezvények támogatása

Helyzet:

Felső-Bácska elnevezése történelmi időkre nyúlik vissza, Bács-Bodrog Vármegye északi részét jelölte az első világháború előtti időkig. Trianon után lett Bács-Kiskun megye déli része, mely a mai napig őrzi azt a történelmi örökséget (gazdasági, kulturális, néprajzi értelemben) amely egykor az „Arany Bácska” jelzővel illette a térséget. Sokszínű nemzetiségi összetétele (szerb, horvát-bunyevác, sokác, sváb (német), cigány, magyar) napjainkig fennmaradt. A szellemi örökségünk egyik alapja a soknemzetiségű kultúra és a bácskai identitás emlékei: a táncok, az őrzött, de ma már nem használt népviseletek, a bácskai összetartozást elevenítő tárgyi emlékek és szokások. A kézműves hagyományok közül egyedülálló a dunai halászat mesterségének őrzése, de a szövés, fafaragás, bőr-, agyagműves és fazekas tevékenységek is fellelhetőek a térség településein. Szép számmal találhatóak a térségben kortárs,

művészetekkel (képző- és iparművészet) foglalkozó szervezetek, magánszemélyek, iskolák is. Jelentősek a gasztronómiai hagyományok, a dunai halászathoz kapcsolódó halételek készítése, valamint a bácskára jellemző sertés füstölt és töltelékárúk (sonka, hurka, kolbász stb.) készítése.

Probléma:

A kulturális rendezvények szervezői (önkormányzatok, művészeti egyesületek) nem rendelkeznek a programok lebonyolításához szükséges anyagi, technikai és infrastrukturális háttérrel, illetve azok elavultak, nem teljes körűek. A még meglévő értékek és hagyományok lassan eltűnnek, kivesznek, hiszen az azokat őrző, azokra emlékező emberek előregednek és nincs a társadalom fiatalabb régiójában ezek befogadására, továbbvitelére alkalmas réteg. A jelenleg még fellelhető hagyományos eszközök és használati tárgyak a tulajdonosok kihalásával elveszhetnek, ezáltal a térség még bemutatható emléktárgyai csökkennek. A fiatal nemzedék egyre inkább az újdonságok felé nyitott, a régi kor hagyományait nem tartja érdemlegesnek. A hagyományos mesterségeket még művelők tudásának élményszerű átadása jelenthet kulcsot e témában. A térségben élő kortárs képző- és iparművészeknek, kézműveseknek, hagyományőrző csoportoknak nincs, vagy kevés lehetősége van a bemutatkozásra.

Megoldás:

Kulturális, közösségi és szakmai hagyományokra épülő Leader szellemiségű rendezvények, fesztiválok, ünnepek, találkozók megszervezése és lebonyolítása.

Népszokások, népi mesterségek bemutatására, felhasználására, helyi értékekre alapozó rendezvények, rendezvénysorozatok, fesztiválok elindítása, megvalósításának támogatása.

Az önkormányzatok, civil szervezetek által megvalósuló turisztikai látványossággal is bíró, illetve helyi lakossági összefogást, identitástudatot erősítő rendezvények lebonyolításának és eszközfeltételeinek támogatása. A hagyományok (gasztronómiai, népzenei, népművészeti, nemzetiségi stb.) megőrzését, kortárs művészeti értékek bemutatását célzó infrastrukturális fejlesztések, eszközbeszerzések (hagyományos eszközök, bemutatást szolgáló eszközök (paravánok, anyagok stb.), régi öltözékek stb.), mellyel felkelhető az emberek érdeklődése a régi szakmák, táncok, dalok, kortárs művészeti értékek iránt, ezzel is segítve az értékek tovább élését.

Eredmény:

A térségi kulturális rendezvények színvonalának növekedése, ezzel látogatottságának és idegenforgalmi jelentőségének fokozódása. Egyre több és

sokszínűbb rendezvény, fesztivál megvalósítása, melyek erősítik a helyi lakosság identitástudatát, növekszik a Bácskához, szülőhelyhez, szülőföldhöz való ragaszkodás. Átörökítődnek a hagyományok. Megvalósulnak a helyi kulturális, nemzetiségi, oktatási, ifjúsági, szabadidős, művészeti és egyéb lakossági programok és együttműködések támogatása, színvonalának emelése, térségi és ezzel idegenforgalmi jelentőségének és elérhetőségének fejlesztése. Létrejönnek a térség hagyományait, nemzetiségi kultúráját bemutató és a helyi identitást erősítő programok, rendezvénysorozatok, valamint új és hiánypótló közösségi rendezvények támogatása valósulhat meg, ezzel nő a térség idegenforgalmi vonzereje is.

A LEADER program segítségével kb. 30-35 rendezvény/program valósulhat meg.

3.3.4.2 A Felső-Bácska értékeinek bemutatása

Helyzet:

A helyi gazdasági élet fellendülésének egyik előmozdítója lehet a helyi termékek előállítása, felhasználása, és a térségen belüli és kívüli értékesítése. A helyi termék kategóriájában nem csak az élelmiszer alapú termékekre gondolunk, hanem ebbe besorolható minden kézműves, iparművészeti, háziipari, stb. előállítási termék is, amelyet nem nagyipari technológiával állítanak elő. Kevés kivételtől eltekintve a helyi termékeket gyártók többsége nem ismert még térségi szinten sem. Mindenki egyénileg próbál boldogulni. Ugyanez a helyzet a hagyományok ápolásával, turisztikai szolgáltatással foglalkozókkal is, a helyi gasztronómiai értékeket őrzőkkel is.

Probléma:

Hiányzik a helyi értékek - ide értve a helyi termékek, tárgyi emlékek, turisztikai, gasztronómiai vonzerők - összehangolt bemutatása, egységes térségi kínálatának megteremtése. Hiányzik a bácskai értékeket bemutató helyek feltérképezése. Kevés kivételtől eltekintve az érintettek idő vagy pénz hiányában nem fordítanak hangsúlyt termékeik marketingjére, reklámozására.

Megoldás:

A térségben szükséges a helyi értékeket, helyi terméket előállítók, turisztikai szolgáltatók együttműködésének, az együttes megjelenésének támogatása, az ehhez szükséges informatikai fejlesztések, minősítési szabványok bevezetésének ösztönzése. Komplex turisztikai programcsomag kialakítása. A bácskai hagyományok megismerését célzó „Bácska-Túra” tematikus túraútvonalak kialakítása, összehangolása. A turisztikai tevékenységek marketingje.

Eredmény:

Az együttes megjelenés támogatásával, nő a helyi értékek ismertsége, a helyi terméket gyártók, turisztikai, gasztronómiai szolgáltatások ismertsége, vonzerőt jelent a turisták számára, 5%-al nő az ezzel foglalkozók bevétele. Multiplikatív hatásként 2%-al csökken a munkanélküliség. Nő a térség és a térség nemzetközi ismertsége. A bácskai értékek bemutathatóak lesznek.

3.4 A HVS-ben megjelenő környezeti, gazdasági és társadalmi szempontok

A stratégia felülvizsgálata során folyamatosan figyelembe vettük a fenntarthatóság alapelveit. Az intézkedések leírásában mind a gazdasági, mind a környezeti, mind a társadalmi alapelvek megjelennek.

3.4.1 A HVS-ben megjelenő környezeti szempontok

Az életminőség javítás és a turisztika fejlesztés célkitűzéseinkben kiemelten megjelennek a természeti értékek, a biológiai sokféleség és a kialakult térszerkezet (pl.: tanyás térségek) megóvása, bemutatása. Az itt szereplő fejlesztések elsősorban a természeti értékekre és a biodiverzitás megőrzésére alapulnak. Az alkalmazott tevékenység figyelembe veszi az ökológiai adottságokat és azok hosszú távú megtartását.

Minden célkitűzésünk törekszik a szennyezés és a hulladék kibocsátásának megelőzésére, csökkentésére, oly módon, hogy támogatjuk a szelektív és általános hulladékgyűjtők kihelyezését. Csökkentve ezzel a kedvezőtlen környezeti hatások kialakulását.

Az intézkedéseink előtérbe helyezik a megújuló energiaforrások felhasználását, a keletkezett hulladékok, melléktermékek újrahasznosítását. Ezzel hozzájárulunk az általános energiahordozók igénybevételének és a káros anyag kibocsátásának csökkentéséhez, ezáltal a globális felmelegedés visszaszorításához.

Ösztönözzük a komplex projektek megvalósulását, amelyekben több tevékenység, szolgáltatás jelenik meg, oly módon hogy megvalósítható legyen az egymásra építhetőség, a projektek összehangolása (turisztikai attrakciók), illetve elvárjuk a partnerek együttműködését.

A HVS-ünk a lokális gazdaság elemeinek erősítésével (pl.: helyi termék, falusi szálláshely, megújuló energia, ökológiai sokféleség megőrzése) hozzájárul a térségben zajló folyamatok fenntartható pályára állításához és védelmet biztosít az itt élők számára úgy energetikai, építészeti, mint a fenntartható gazdasági gyakorlat szempontjából.

A globális- és a lokális válságjelek kiváltó okai a fenntarthatatlan társadalmi, környezeti és gazdasági folyamatok eredményei, a HVS-ünk erre keresi a megoldást.

3.4.2 A HVS-ben megjelenő gazdasági szempontok

Térségünk alapvetően mezőgazdasági jellegű terület. Az őstermelők száma rendkívül magas. A megfogalmazott intézkedésekkel az őstermelők beruházásait, valamint az induló és már működő kis-és középvállalkozások fejlesztéseit kiemelten kívánjuk fejleszteni.

A vállalkozók megtelepedése a térségben nehezen indult meg, így alig néhány vállalkozás található a településeken. Továbbra is a mezőgazdaság tekinthető a jellemző ágazatnak. Ehhez kapcsolódóan néhány élelmiszeripari vállalkozás foglalkozik a termények feldolgozásával. A feldolgozóipar néhány fém-, könnyűipari és faipari vállalkozásban képviselteti magát. A szolgáltató szektor szűk körű.

A Bajai kistérség általános gazdasági állapota, versenyképességi helyzete a régión és a megyén belül is közepesnek, átlagosnak mondható, azonban az országos átlaghoz viszonyítva kedvezőtlennek ítélnélhető. A kistérség gazdasági fejlődése – hasonlóan a megyéhez és a régióhoz – évek óta stagnál, az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték, valamint az egy lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem évek óta lassabb ütemben növekszik, mint az országos átlag, így a kistérség országon belüli relatív helyzete romlik, legalábbis a hivatalos gazdasági adatok alapján. Bácsalmást és térségét a megyei és országos határmentisége a múltban is és jelenleg is elég hátrányos helyzetbe hozta. A mezőgazdasági tevékenységen kívül korábban sem volt számottevő ipari és egyéb gazdasági termelés és szolgáltatás. A privatizáció eléggé elhúzódott, a térségben a vállalkozások megtelepedése, elindulása nehezen zajlott, így alig néhány vállalkozás található meg a településeken. A megye kistérségei közül itt van fajlagosan a legkevesebb vállalkozás. Jánoshalma és környezete Kiskunhalas és Baja közelségét hasznosítani tudta, az ottani vállalkozókésztség e településekre is hatással volt. A települések korábban sem voltak különösen kedvezményezetttek, ipari és egyéb gazdasági termeléssel, szolgáltatással foglalkozó vállalat kevés volt. A privatizáció viszonylag simán zajlott le, a régi szövetkezetek átalakultak és talpon maradtak. Több kisebb-nagyobb vállalkozás is létrejött.

Stratégiánk a lokális gazdasági elemek erősítésével (pl.: mikrovállalkozások beruházásai, helyi termék előállításának elősegítése, falusi szálláshelyek fejlesztése, megújuló energiaforrások felhasználásának támogatása) hozzájárul a gazdaság fejlesztéséhez. A beruházások elősegítik a magas hozzáadott értéket előállító gazdálkodást, a mezőgazdasági ágazat tökehiányának mérséklését. A helyi termékek előállításának, tárolásának, tovább feldolgozásának segítségével a helyi piacra jutást, a közösségi önellátást, a helyi élelmiszertermelést és forgalmazást kívánjuk elősegíteni.

A munkanélküliségi ráta a térségben magasabb, mint a megyei, régiós, illetve országos átlag. 2012. januári adatok szerint a munkanélküliségi ráta a Bajai kistérségben 16,1%, a Bácsalmási kistérségben 25,3%, míg a Jánoshalmi kistérségben 31,6%. Jánoshalma és Bácsalmás vonzáskörzetében az agrárszektor aránytalanul magas súlya a mezőgazdaság leépülésével vezetett a magas munkanélküliségi rátához, illetve a tartós munkanélküliek magas arányához. Fontos befolyásoló tényező az iskolai végzettség, a munkanélküliség elsősorban a szakmunkás és szakmai képesítéssel nem rendelkező alulképzett réteget sújtja, viszont megfigyelhető, hogy az utóbbi időben nőtt a főiskolát, egyetemet végzett munkanélküliek aránya is. A munkanélküliek nem szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a nők aránya magasabb a munkanélküliek körében.

A megfogalmazott intézkedésekkel várhatóan elősegítjük mind az önfoglalkoztatás erősödését, mind az új munkahelyek teremtését a gazdasági szektorban. Mivel induló vállalkozások, valamint természetes személyek fejlesztési elképzeléseit is támogatni kívánjuk, így várhatóan növekszik a vállalkozási kedv, továbbá olyan munkahelyek létrehozása is megvalósítható, mely nem igényel különösebb szakképzettséget, elősegítjük a vállalkozások sokszínűvé válását, valamint növeljük az esélyegyenlőséget. Intézkedéseink támogatják a helyi kisvállalkozások fejlődését, a családi, kisközösségi gazdálkodási formák elterjedését, támogatja a falusi életmód, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerését.

A kistérségek településeinek infrastrukturális ellátottsága általában hasonló a magyar vidéken tapasztalhatóhoz. Az elsődleges energiahordozók tekintetében (földgáz, villany) a kiépítettség szinte teljes, csupán egyes periférikus részen szorul kiegészítésre. Jelen felülvizsgálatban megfogalmazott intézkedések előtérbe helyezik a megújuló energiaforrások felhasználását, a keletkezett hulladékok, melléktermékek újrahasznosítását. Ezzel hozzájárulunk az általános energiahordozók igénybevételének és a káros anyag kibocsátásának csökkentéséhez. A települési alpinfrastruktúra fejlesztése LEADER forrásból nem lehetséges.

3.4.3 A HVS-ben megjelenő társadalmi szempontok, kritériumok

Helyi ökoszociális érdekelttség és társadalmi felelősség vállalás:

A Felső- Bácska Vidékfejlesztési Egyesület fontos célja, hogy elő segítse az erőforrások használata felelősségtudatos körülmények között történjen, és a helyi közösségek érdekeit szolgálja. A Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület számára a "társadalmi felelősségvállalás" olyan érték, ami minden cselekedetünket áthatja. A céljainknak azonban összhangban kell állnia ügyfeleink és pályázóink érdekeivel és környezetünk, társadalmunk szükségleteivel. Tevékenységünk minden színterén arra törekszünk, hogy

javítsuk az életminőséget egy egészséges, biztonságos és fenntartható környezet érdekében. Figyelembe vesszük a jelen pályázók igényeit, és ezzel összhangban felkészülünk a jövőbeni pályázati szükségletekre is.

Társadalmi méltányosság:

Az emberek közérzetét nemcsak az befolyásolja, hogy milyen mértékben képesek az anyagi szükségleteiket kielégíteni, hanem az is, hogy mennyire látják az őket körülvevő világot igazságosnak. Fontos, hogy a fejlesztések hozzájáruljanak a vidéken élők megélhetésének javításához, a szegénység leküzdéséhez, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásához. A Felső-Bácska HACS által kiírásra került és kerülő pályázatok hozzájárulnak a helyi vállalkozások, gazdaságok fejlődéséhez, mivel az általuk igényelt és a LEADER alapelveknek megfelelő alulról építkezés szerint kerülnek kiírásra a pályázati lehetőségek. Így hozzájárulnak a fejlesztések a vidéken élők megélhetéséhez, életkörülményeik javításához, ez által a hátrányos helyzet leküzdéséhez.

Tudásalapú vidékfejlesztés:

Elő kell segíteni a mezőgazdaságban dolgozók képzését, hozzáférését az információhoz és a tudáshoz, segítse a gazdálkodást támogató helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások kiépítését. A gazdálkodási tevékenységek, valamint a föld- és tájhasználat során az erőforrás-igény és környezethasználat vegye figyelembe a környezet korlátozott eltartó képességét és a helyi természeti adottságokat. Törekedjen a környezetszennyezés, és a hulladékok kibocsátásának megelőzésére, illetve ahol ez nem lehetséges, e kibocsátások minimalizálására (a helyi környezetet csak az eltartó-képességig terhesi). Mérsékelnie kell a mezőgazdaság okozta kedvezőtlen környezeti hatásokat; különösen nem erősítheti az el sivatagosodást, az éghajlatváltozás, a szélsőséges vízjárás, a talajpusztulás kedvezőtlen környezeti hatásait, továbbá nem vezethet a különböző környezeti rendszerek közötti szennyezés-átterhelésekhez.

Társadalmi kohézió:

Fontos attitűd, hogy a vidéken és városban élő emberek elkezdjenek közösen gondolkodni és dolgozni. A városban és falun élő emberek közötti különbség csökkenjen. Fontos, hogy a vidéki közösségek kitalálják saját jövőképjüket, identitásukat, továbbá támogassa a térségek, települések társadalmi probléma importjának kikerülését.

Szolidaritás, területi kohézió:

A szolidaritás és a területi kohézió célja a HACCS területének harmonikus fejlődésének biztosítása, valamint annak lehetővé tétele, hogy az ott élő polgárok, - egymás társadalmi és gazdasági előrelépését segítve - e területek adottságait a leghatékabban kihasználhassák. Ez azt jelenti, hogy a sokféleséget olyan előnnyé alakítják, amely hozzájárul az egész térség, az ország, és az Európai Unió fenntartható fejlődéséhez. Támogatja a területek integrált fejlődésének olyan funkcionális megközelítését, amely ezeket a területeket élhető tereknek tekinti a polgárok számára. Fontos továbbá, hogy segítse elő az élelmiszertermelő és fogyasztó egymásra utaltságának felismerését, valamint a gazdaközösségek és a helyi társadalom kapcsolatának javítását.

Nemzedékek közötti igazságosság és társadalmi esélyegyenlőség:

A nemzedékek közötti igazságosság és szolidaritás, valamint az esélyegyenlőség mindannyiunk számára fontos értékek. Segítenek elérni azt a célunkat, hogy mindenkinek esélye legyen a munkavállalásra, a karrierre, a jó minőségű szolgáltatásokra – függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékossgal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete. Az egyenlő bánásmód elve a diszkrimináció tilalmát, vagyis a hátrányos megkülönböztetéstől mentes élethez való jog garantálását jelenti. Az esélyegyenlőség mindannyiunk számára fontos érték. Segít elérni azt a célunkat, hogy mindenkinek lehetősége legyen a munkavállalásra, a karrierre, a jó minőségű szolgáltatásokra – függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékossgal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete. A vidékfejlesztési programok kidolgozásánál figyelembe kell venni azt, hogy az erőforrások értékvédő, takarékos, hosszú távú szempontokat szem előtt tartó gazdálkodását kell megvalósítani, oly módon, hogy a nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők esélyegyenlősége is biztosított legyen.

Társadalmi részvétel:

A társadalmi részvétel fogalomköre szorosan kötődik a részvételi demokrácia koncepciójához. A részvételi demokrácia működése azon az elven alapul, hogy az állami-önkormányzati szereplők mellett a társadalom és a gazdaság szereplői is részt vesznek a környezetüket alakító folyamatokban, és teszik ezt önként és teljes jogú félként. Vidékfejlesztési szempontból a társadalmi részvétel segíti a gazdátársadalom, az érintett helyi közösségek, civil és szakmai szervezetek részvételét a vidékfejlesztési döntésekben, támogatja a vidéki civil társadalom önszerveződését és fejlődését.

4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések

4.1. Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés

A HVS felülvizsgálatát az egyesület munkaszervezete végezte a Felső-Bácskai térség önkormányzati, gazdasági és civil szereplővel közösen.

Az ÚMVP Irányító Hatóságának a HVS felülvizsgálatával kapcsolatos képzést követően, a munkaszervezet munkatársai 2013. március 20-án munkaértekezletet tartottak, ahol átbeszélték az előttük álló feladatokat.

A HVS felülvizsgálat elindításáról elektronikus levélben értesítettük a tagságunkat, a LEADER programban részt vevő ügyfélt és az eddigi pályázóinkat, illetve azon térségi szereplőket, melyek tevékenyen részt vesznek a vidékfejlesztésben. A honlapunkra, illetve a térség településeinek honlapjára felkerültek a projektötlet adatlapok. Az egyesület facebook oldalt is létrehozott a fontosabb információk még szélesebb áramlása érdekében.

A térség településének hirdetőtáblájára figyelemfelkeltő felhívás került ki, projektötletek gyűjtéséről, illetve tájékoztatás a közeljövőben megtartásra kerülő fórumokról és konzultációs lehetőségekről.

A munkaszervezet a személyes konzultáció lehetőségét a munkaszervezet ügyfélfogadási idejében, a felülvizsgálat teljes időtartama alatt lehetővé tette és erre az Egyesület honlapján is felhívta az érdeklődők figyelmét.

A térségben összesen három alkalommal, területileg arányosan elosztott központi településeken fórumok megtartására került sor. A munkaszervezet munkatársai március 22-én Baján, március 21-én, Dávodon és március 26-án, Bácsalmáson tartottak fórumot. A részvétel nem volt jelentős. A résztvevők tájékoztatást kaptak a felülvizsgálat ütemezéséről, a bekapcsolódási lehetőségekről. Az előző pályázati körök sikeres projektjeinek bemutatásával az érdeklődők segítséget kaptak az ötletelésben. A fórumokon számos probléma, megoldásra váró feladat is felszínre került.

A munkaszervezet a feladatok elvégzése érdekében az alábbi időpontokban tartott munkaértekezletet: március 20, március 25, április 3. A munkaértekezletek jegyzőkönyvei és jelenléti ívei a dokumentáció részét képezik. Ezen megbeszélések nyilvánosak voltak, bárki részt vehetett rajtuk.

A projektgyűjtés időszaka alatt a Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület bajai, bácsalmási és jánoshalmi telephelyén egyaránt viszonylag sok érdeklődő volt. A projektötlet adatlapokat többségében e-mailen küldték be az ügyfelek. Egy részük személyesen juttatta el az adatlapot a munkaszervezet irodáiba. A megadott határidőig összesen 172 db adatlap jutott el a tervezőcsoport tagjaihoz, akik ezek csoportosítása, szortírozása után javaslatokat tettek az intézkedésekre vonatkozóan.

A Felső-Bácska Egyesület honlapján mindig naprakész információk találhatóak a felülvizsgálat aktuális állásáról, a tervezés folyamatáról, HACS ülésekről, fórumokról.

A HVS-t az egyesület tagsága a 2013. április 11-i közgyűlésen fogadja el.

4.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtása

A Felső-Bácska Helyi Akciócsoport jogi személyiségű szervezetként működik 2008. szeptember 26. óta. Az ÚMVP III. és IV. intézkedéscsoportjának sikeres megvalósítását az Akciócsoport 2012. április 30-ig nonprofit kft. formájában, 2012. május 1-ét követően egyesületi formában biztosítja. A jogi forma váltással az egyesület vezetősége és munkaszervezetének munkatársai nem változtak, ez is hozzájárul az akciócsoport sikeres működéséhez, és a 2011-ben elfogadott HVS zökkenőmentes megvalósításához. Az egyesület tagsága megalakuláskor 96 fő volt 39 civil, 36 önkormányzati és 21 vállalkozói szervezet összességéből adódott össze. Jelenleg az egyesület tagsága 89 fő, 7 fő kizárásra került az egyesületi tagdíj nem fizetése miatt.

Az alapszabálynak megfelelően egyesület legfelsőbb szerve a közgyűlés. A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik az éves költségvetés meghatározása és elfogadása, a beszámoló elfogadása, az Egyesület által kidolgozott hosszú- és középtávú fejlesztési program és módosításainak elfogadása. Az elnökség 15 tagból áll, ebből 1 fő elnök, 2 fő alelnök, akik ellátják a Helyi Bíráló Bizottság feladatait is. A felügyelő-ellenőrző szerve 3 tagból áll. A munkaszervezet látja el az egyesület operatív feladatait, valamint a pályázókat segítő térségi szintű szaktanácsadási és projektgenerálási feladatokat. A munkatársak tapasztalattal rendelkező szakemberek néhányan már a LEADER+ programban is részt vettek. A területi, térségi szintű működést, a Felső-Bácska vidékfejlesztési Egyesület a három kistérségi központban található irodája révén valósította meg. Ezek közül a bajai iroda akkreditált, a jánoshalmi és bácsalmási irodákban csak ügyfélfogadás, szaktanácsadás történik. Az állandó jelenlét és nyitottság, jellemzi a HACS munkáját, ezzel is segítve a projektgenerálást és a szaktanácsadást.

Akciócsoportunk kiemelten kezeli a LEADER szellemiség érvényesülését az egyesület működése, illetve fejlesztési programjának megvalósítása, valamint a HVS tervezése során is. A Felső-Bácska Helyi Akciócsoport 2008 óta sikeresen működik, hozzájárul a HVS megvalósításához, valamint a térségi szereplők ösztönzéséhez. 2008. óta számos projekt megvalósult, illetve partneri együttműködések alakultak ki. A munkaszervezet nagy hangsúlyt fektet a helyi és térségen belüli partnerségek kialakítására. A HACS tagságában mindhárom tagozat képviselői aktívan veszik ki részüket mind a stratégia alkotási, mind pedig a megvalósítási folyamatban.

A munkaszervezet rendszeresen részt vesz az Akciócsoport területét érintő rendezvényeken, illetve fórumokat szervez, ahol ismerteti az helyi szereplőket

az aktuális hírekről, fejlesztési lehetőségekről. Ezáltal biztosítva van a helyi lakosság aktivitása, illetve a fejlesztési folyamatokba való bevonása. A jövőkép megfogalmazását követően a célkitűzések úgy kerültek meghatározásra, hogy azok lefedjék a fejlesztési szándékokat. A jövőben nagyobb hangsúlyt kívánunk fektetni a HACS területén kívüli kapcsolatok kialakítására. Aktívabban szeretnénk közreműködni az egymást kiegészítő, erősítő projektek megvalósításában, ki szeretnénk használni a térségek közötti, illetve nemzetközi együttműködést segítő lehetőségeket.

A HACS jó kapcsolatokat ápol, mind a Dél-alföldi, mind az ország más területén tevékenykedő akciócsoportokkal, de konkrét közös fejlesztésben még nem vett részt. Most van kialakulóban egy térségi kapcsolat a Duna másik oldalán fekvő Zengő-Duna Helyi Akciócsoporttal.

Az akciócsoport 2011. évben együttműködési megállapodást kötött a francia Haut-Poitou et Clain Térségfejlesztési Egyesülettel. Az együttműködés célja tapasztalatcsere a helyi termékek felhasználásáról a gasztronómiában.

Jelenleg kapcsolatfelvétel szakaszban van az erdélyi Sóvidék-Hegyalja Helyi Akciócsoporttal. Az együttműködés a hagyományörzésre, egymás kölcsönös megismerésére szeretné fektetni a hangsúlyt.

5. HVS mellékletek

5.1 A HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek

- A HVS felülvizsgálatban a Felső-Bácska térség önkormányzati, gazdasági és civil szereplői vettek részt.
- A HVS felülvizsgálat és ezzel együtt a projektötlet-adatlapok gyűjtéséről Bácsalmáson és Dávodon fórumot tartottunk. A fórumokon 31 fő volt jelen, illetve a nyilvánossági intézkedéseinknek köszönhetően 172 db projektötlet érkezett be.
- A munkaszervezet az időszak alatt 3 munkaértekezletet tartott
- A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végleges elfogadására 2013. április 11-én kerül sor.

5.2 Pénzügyi táblázatok, forrásallokáció

A Felső-Bácska HACS 2007-2013-as időszakban 530.372.582,- Ft LEADER fejlesztési forrásra volt jogosult. Az ÚMVP Irányító Hatóságának 24/2011 (III.18.) közleménye alapján 2011-ben 178.211.590,- Ft, 2012-ben 147.384.309 Ft LEADER kiegészítő forrást kapott, a Helyi Akciócsoport.

A jelen tervezési időszakban rendelkezésre álló szabad LEADER forrás a 138/2012. (XII.17.) IH Közlemény alapján 1.688.357 euro, azaz

493.506.632 Ft. A rendelkezésre álló forrásból gazdaságfejlesztésre minimum 145.000.000,- Ft-ot kell fordítani, annak érdekében, hogy a gazdaságfejlesztésre kötelezően allokált 45%-os határt elérje a HACS. Ez csak a kötelező alsó határ amit teljesíteni kell, viszont hátrányos helyzetükből adódóan ezután is prioritást élveznek a gazdaságfejlesztő, munkanélküliséget csökkentő beruházások.

A gazdaságfejlesztésre négy intézkedés fogalmazódott meg a beérkezett projektötletek alapján: Mikrovállalkozások fejlesztése, Helyi termék előállítás, fejlesztése, Turisztikai célú fejlesztések, Lovas rendezvények, eszközbeszerzések, állatbemutatók.

Szolgáltatásfejlesztés kapcsán négy intézkedés fogalmazódott meg: Kulturális-, értékmegőrző rendezvények támogatása, Települések élhetőbbé tétele és Felső-Bácska értékeinek bemutatása.

Jelen időszakban az ÚMVP III. tengely 4. jogcímére nem terveztünk forrásokat.

5.3 A nyilvánossági intézkedésekre vonatkozó igazoló dokumentumokat

A Felső-Bácska Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálata során a stratégia sikeressége érdekében a 4.1. pontban leírt intézkedéseket végeztük. Az ehhez tartozó dokumentumok megtalálhatók a HACS honlapján a www.felsobacska.hu honlapon.

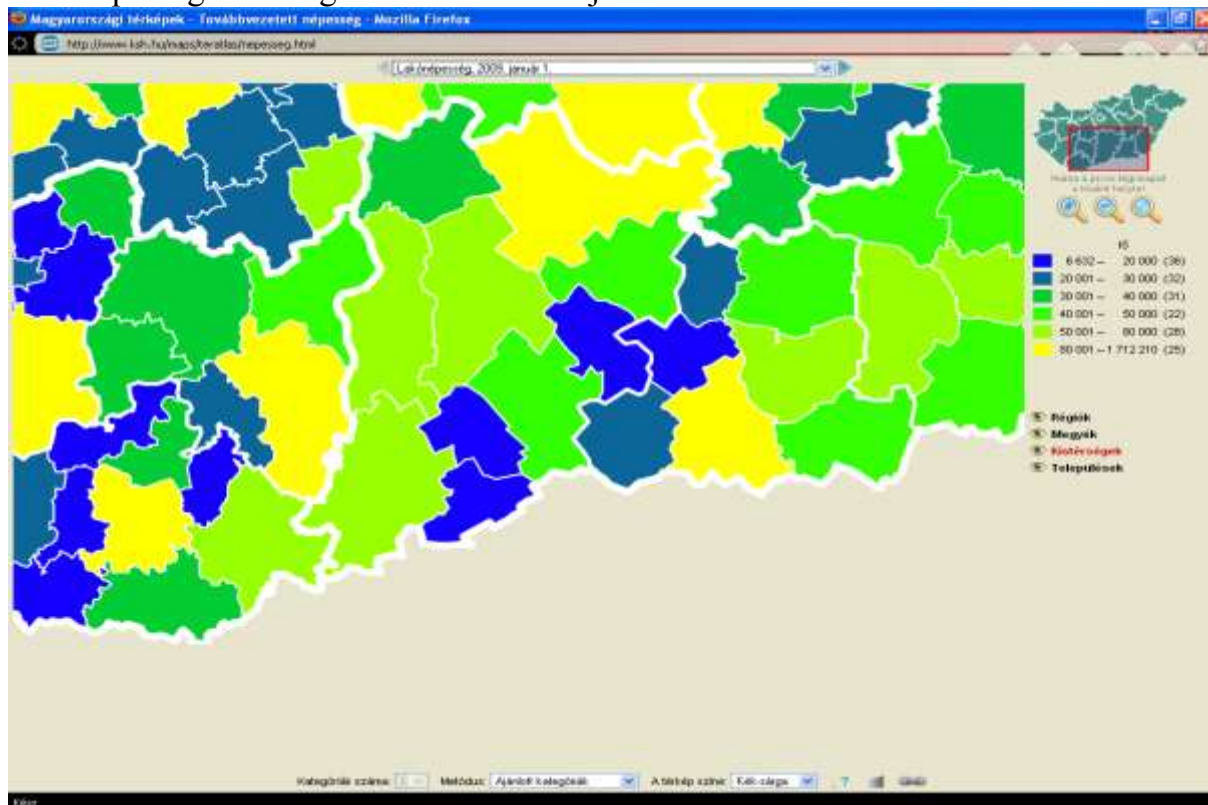
Térképek (a térség természeti, egyéb adottságait bemutató térképek)

Táblázatok (statisztikai adatok összefoglaló táblázatai)

Lakónépesség kistérségi bontásban 2009. január 1.

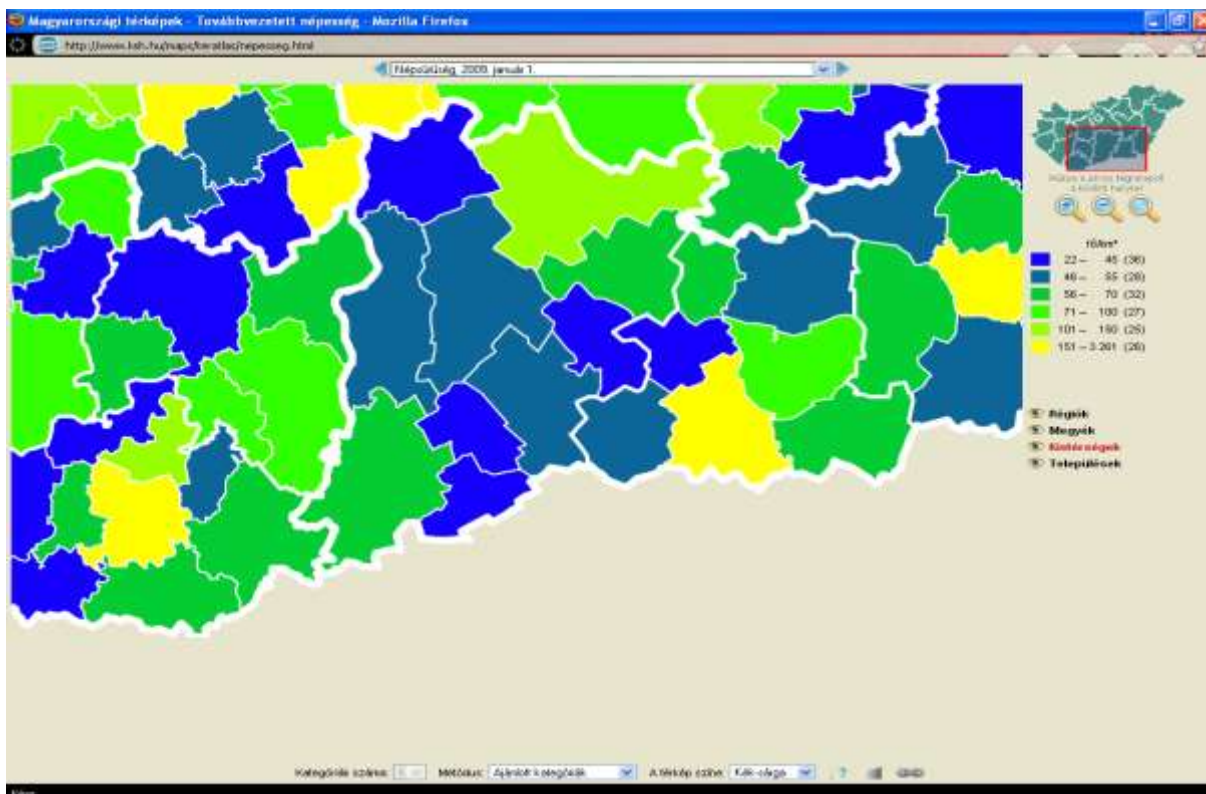

Baja: 74.282 fő; Bácsalmás: 17.107 fő; Jánoshalma: 16.562 fő Mohács: 50.062 fő

Népsűrűség kistérségi bontásban 2009. január 1.

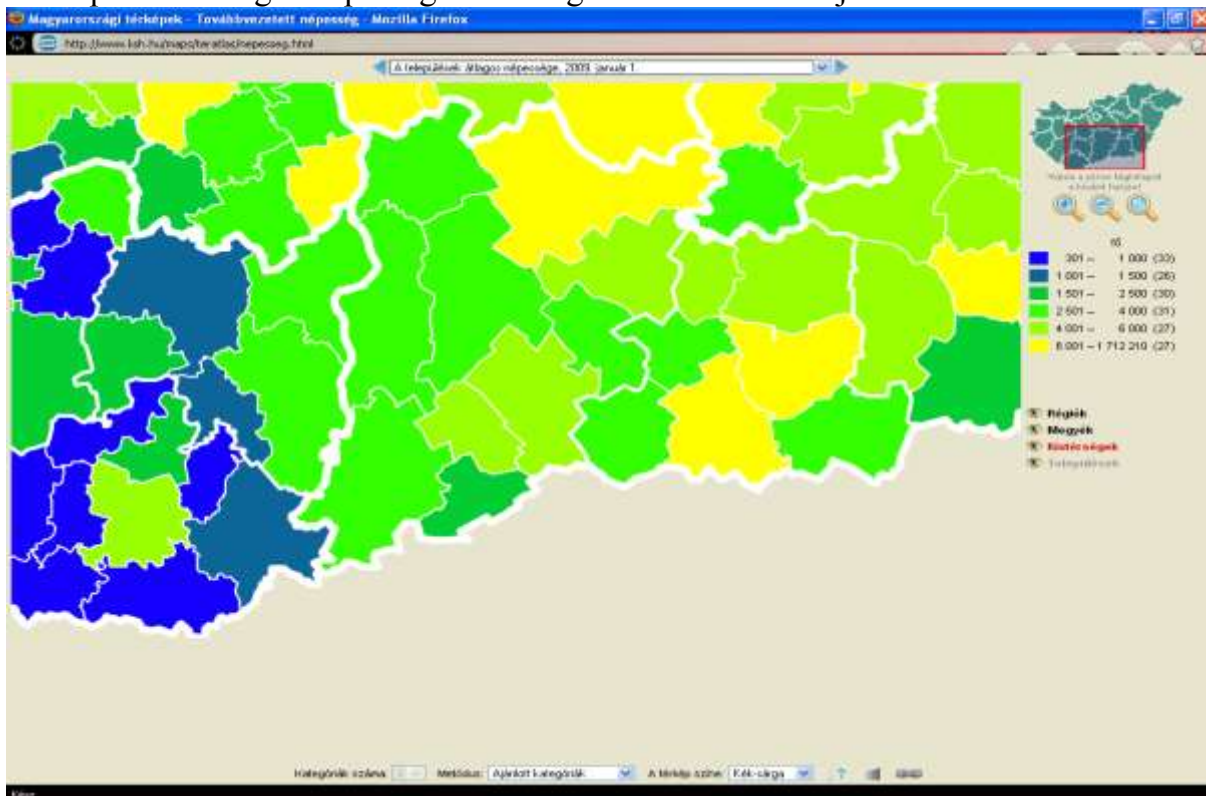

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

Baja: 62 fő/km²; Bácsalmás: 45 fő/km²; Jánoshalma: 41 fő/km²; Mohács: 59 fő/km²

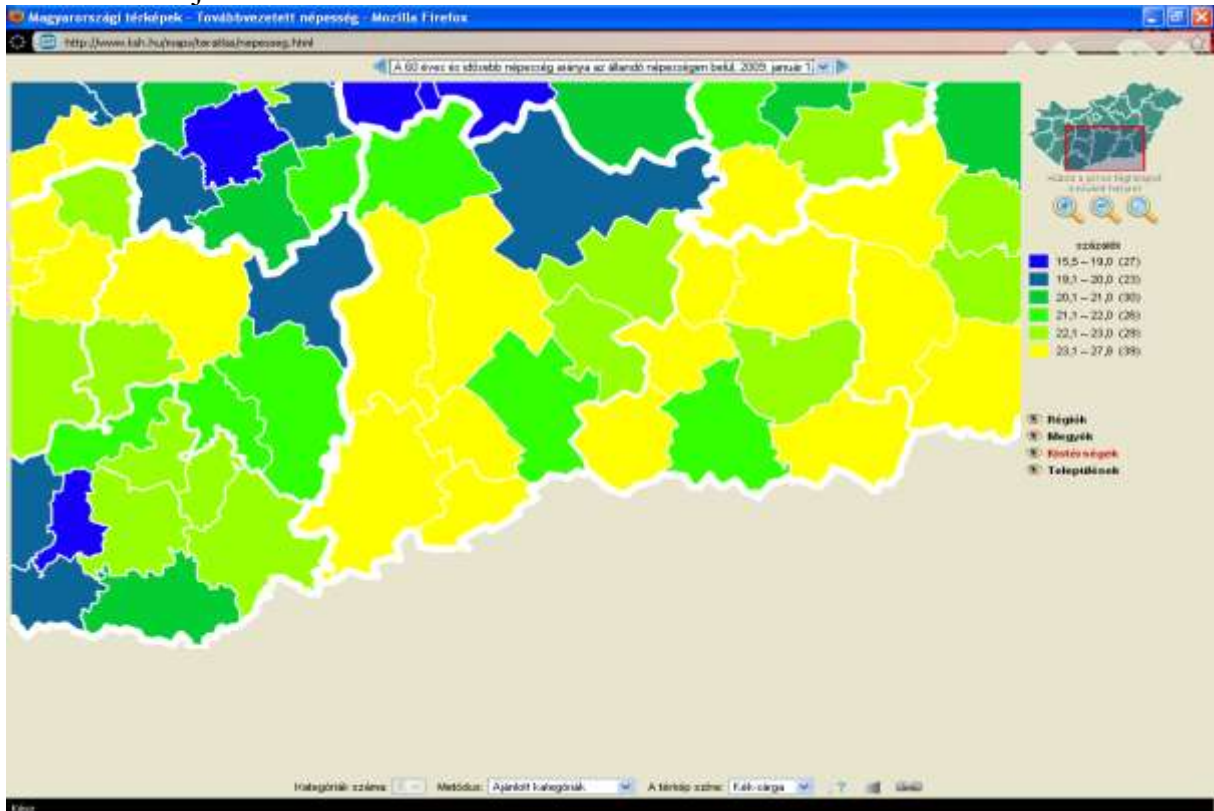
A települések átlagos népessége kistérségi bontásban 2009. január 1.

Baja: 3.714 fő; Bácsalmás: 2.138 fő; Jánoshalma: 4.141 fő; Mohács: 1.164 fő

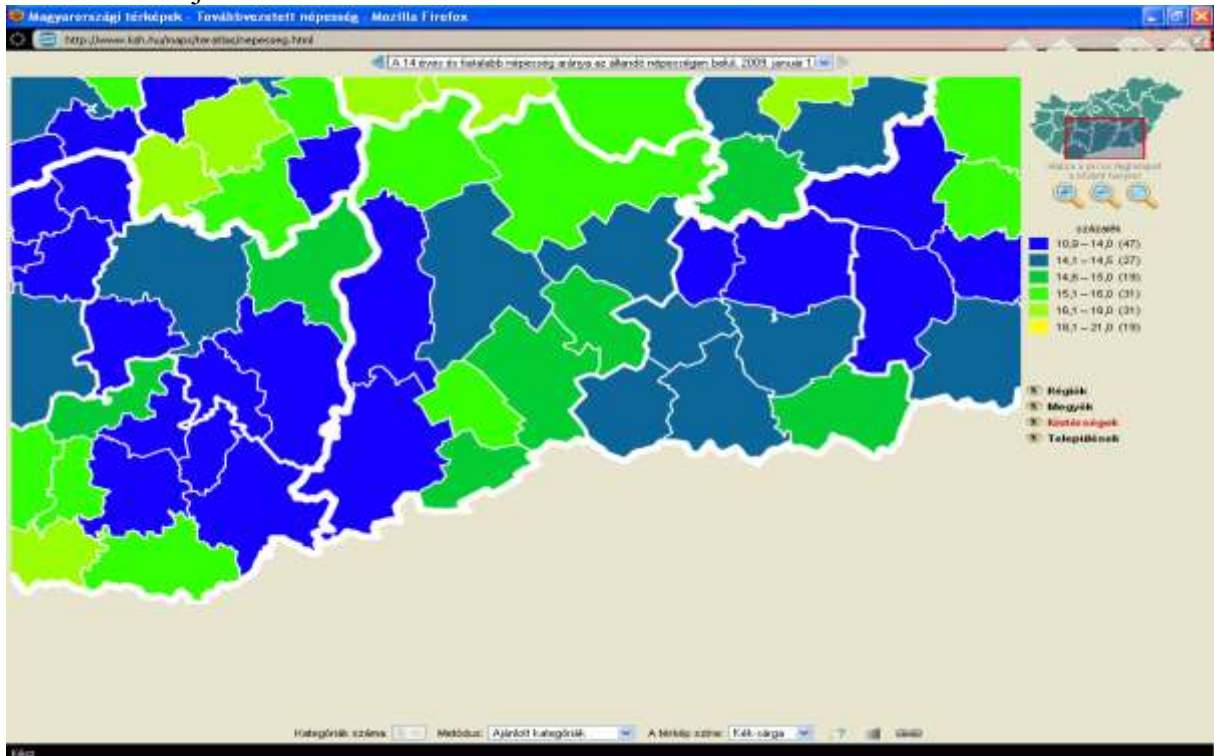
A 60 éves és idősebb népesség aránya az állandó népéségen belül kistérségi bontásban 2009. január 1.

Baja: 23,6%; Bácsalmás: 24,9%; Jánoshalma: 24,5%; Mohács: 22,5%

A 14 éves és fiatalabb népesség aránya az állandó népességen belül kistérségi bontásban 2009. január 1.

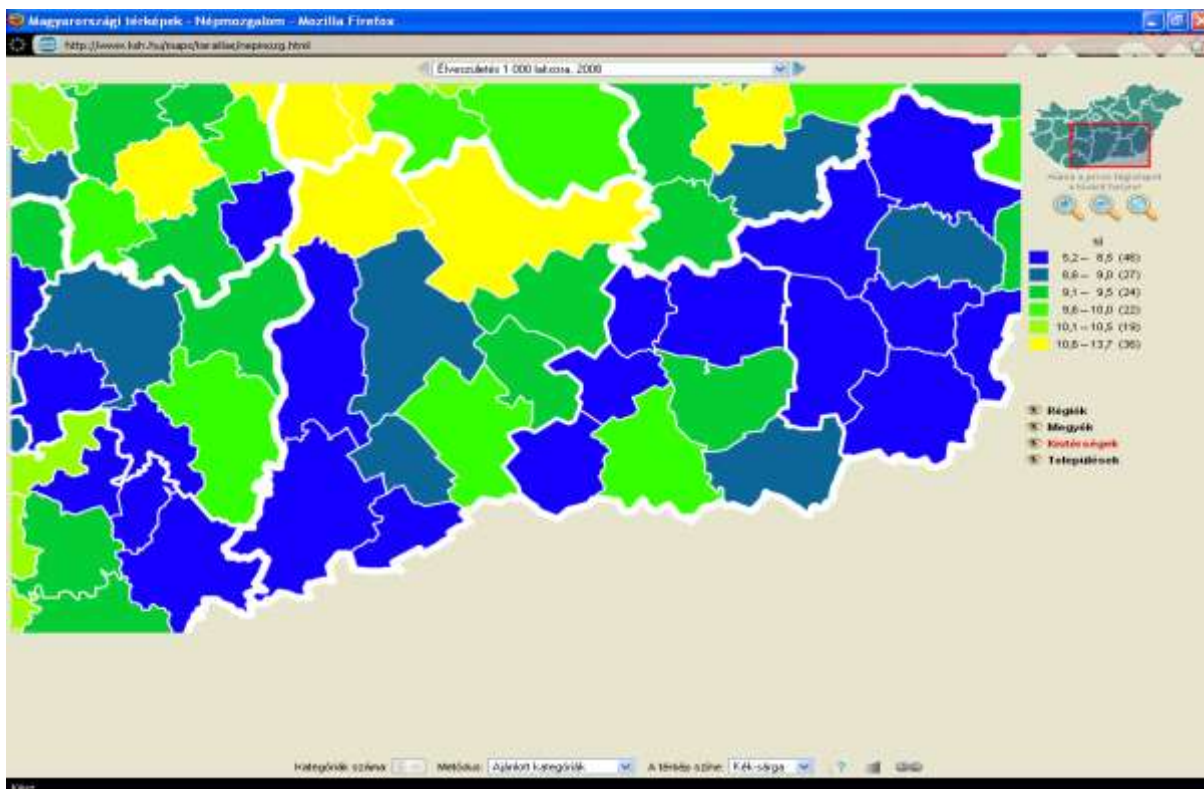

Baja: 13,7%; Bácsalmás: 14,6%; Jánoshalma: 15,4%; Mohács: 13,7%

Élve születések száma 1.000 lakosra vetítve kistérségi bontásban 2008-ban

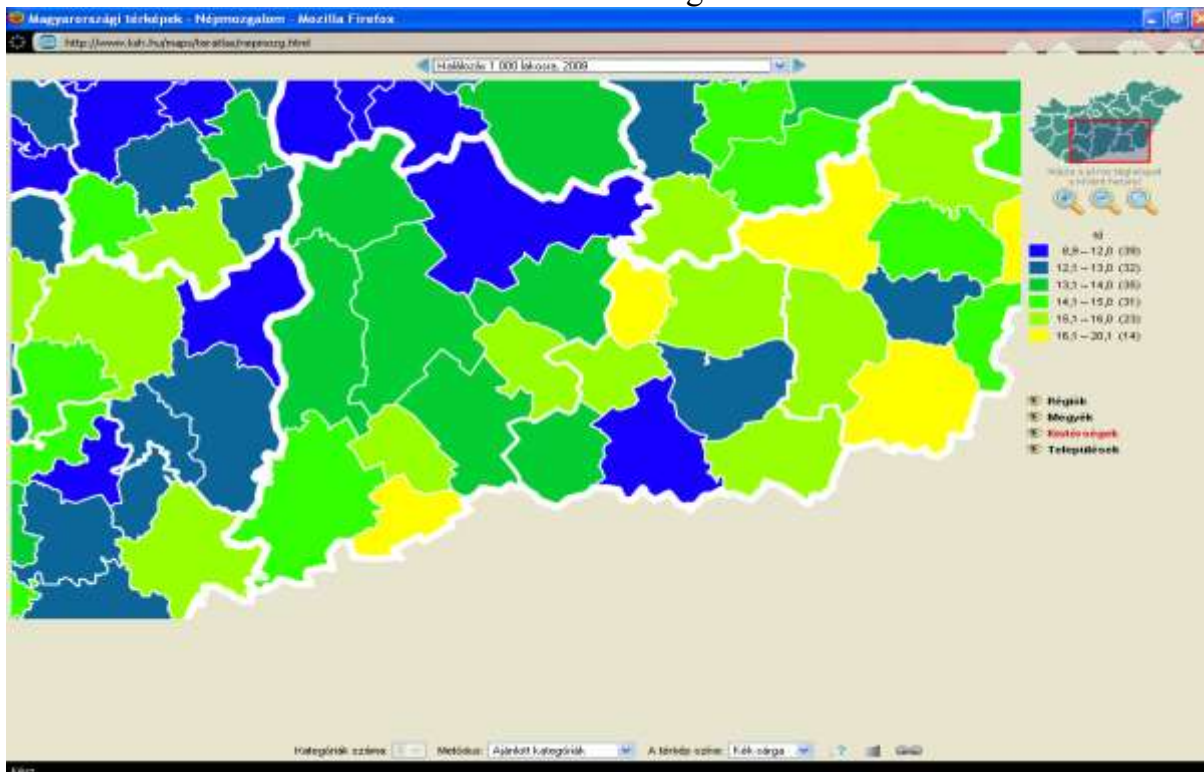

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

Baja: 8,2fő; Bácsalmás: 7,4 fő; Jánoshalma: 8,7 fő; Mohács: 8,5 fő

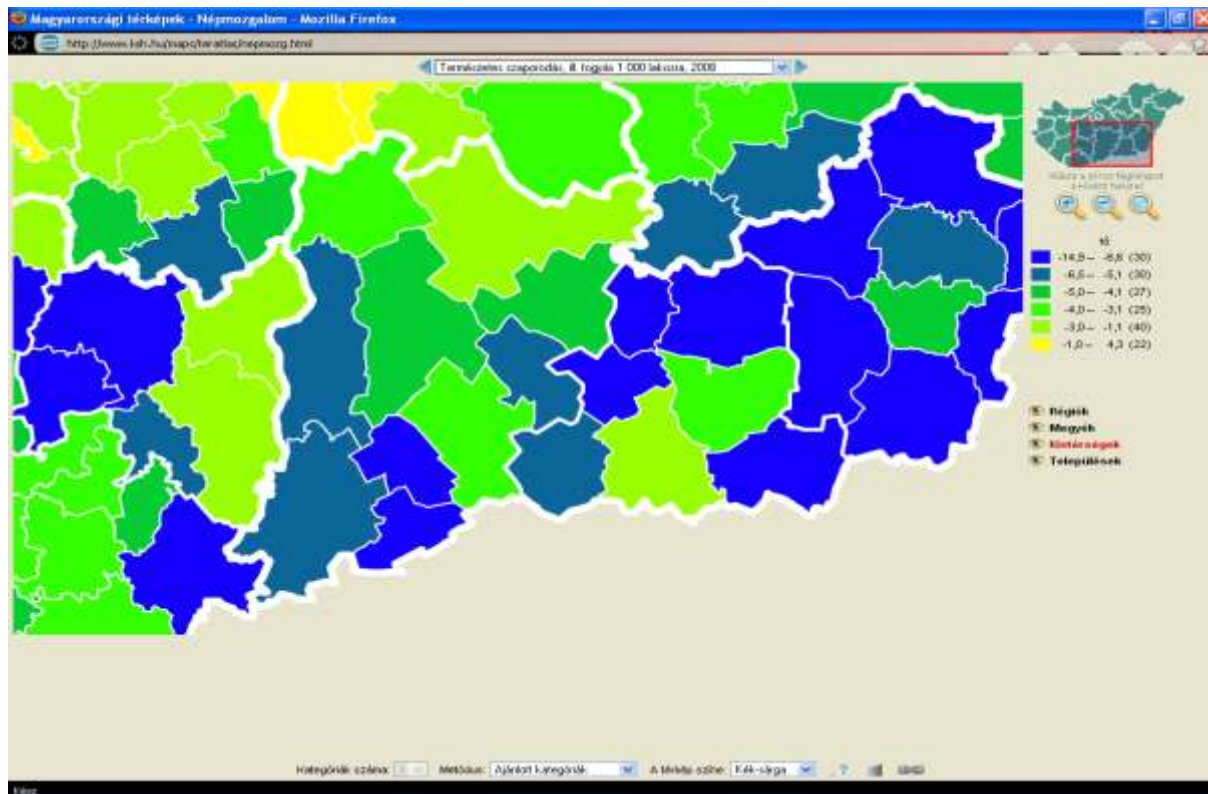
Halálozások száma 1.000 lakosra vetítve kistérségi bontásban 2008-ban.

Baja: 14,4fő; Bácsalmás: 16,1 fő; Jánoshalma: 15,8 fő; 15,2 fő

Természetes szaporodás, illetve fogyás 1.000 lakosra vetítve kistérségi bontásban 2008-ban.

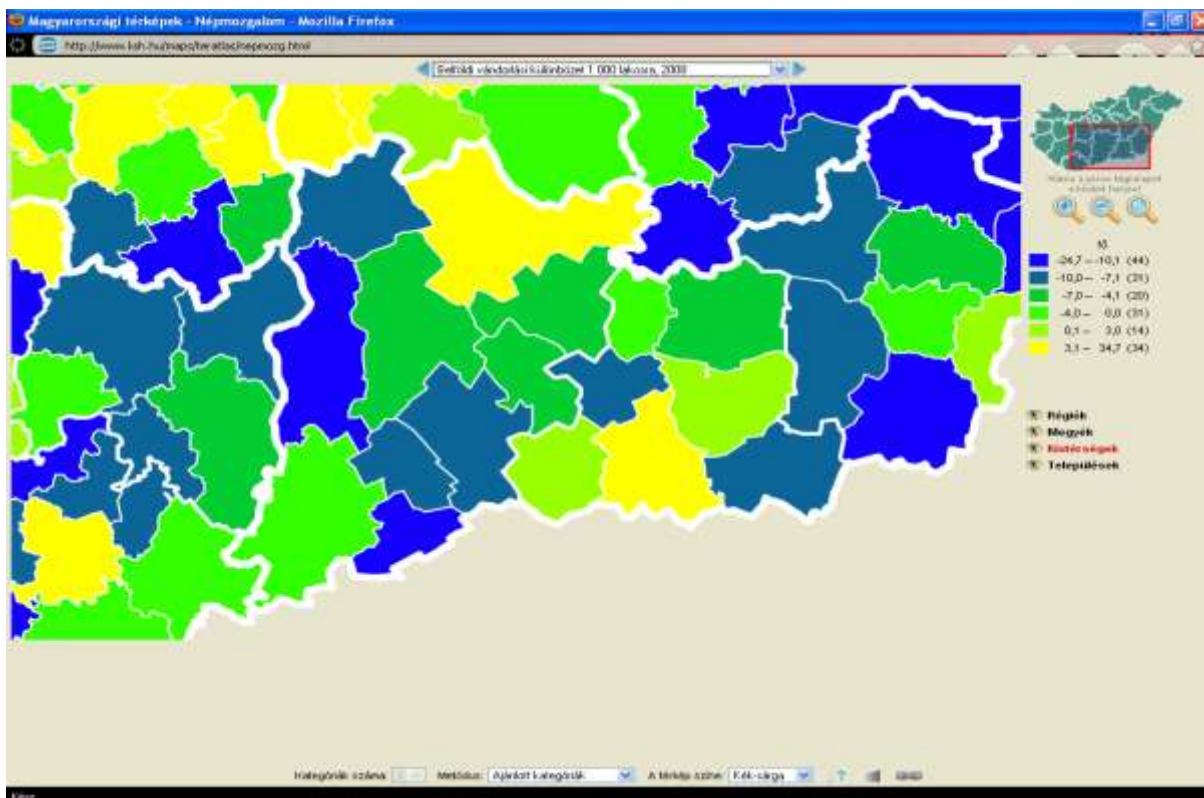

Baja: -6,2fő; Bácsalmás: -8,7 fő; Jánoshalma: -7,1 fő; Mohács: -6,8 fő

Belső vándorlási különbözet 1.000 lakosra vetítve kistérségi bontásban 2008-ban

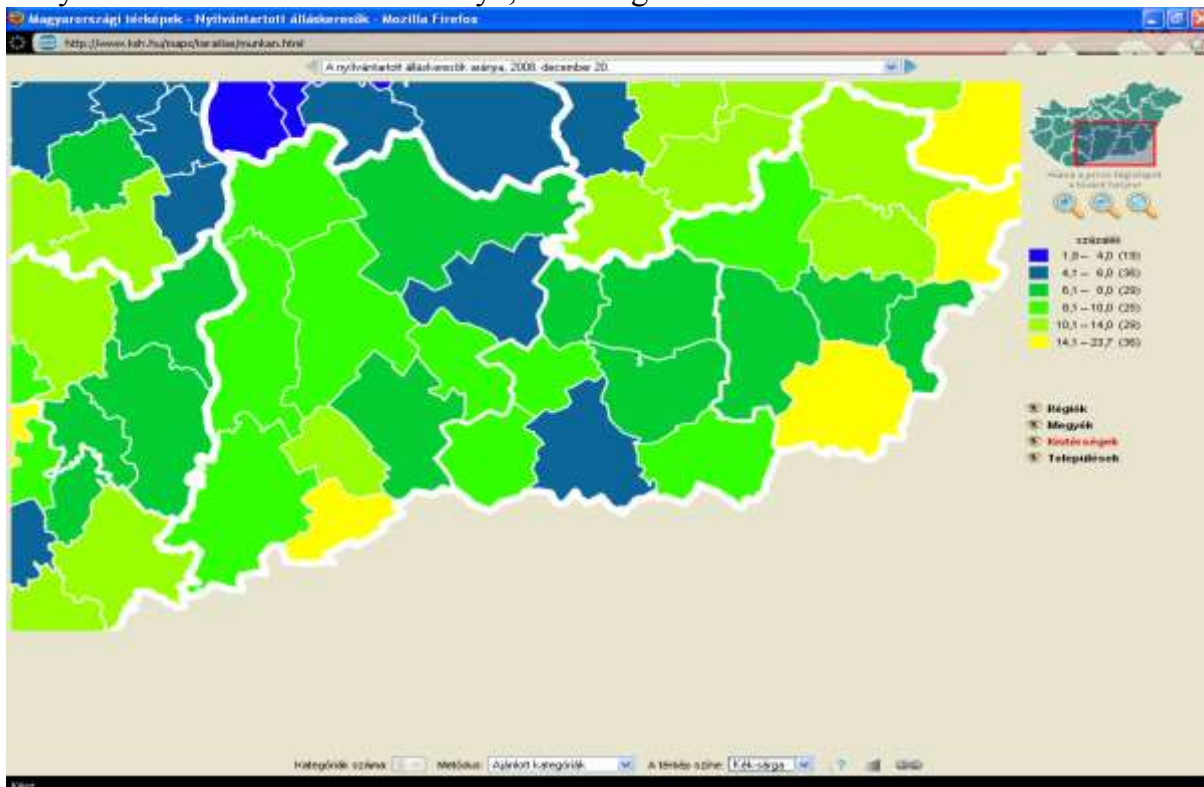

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

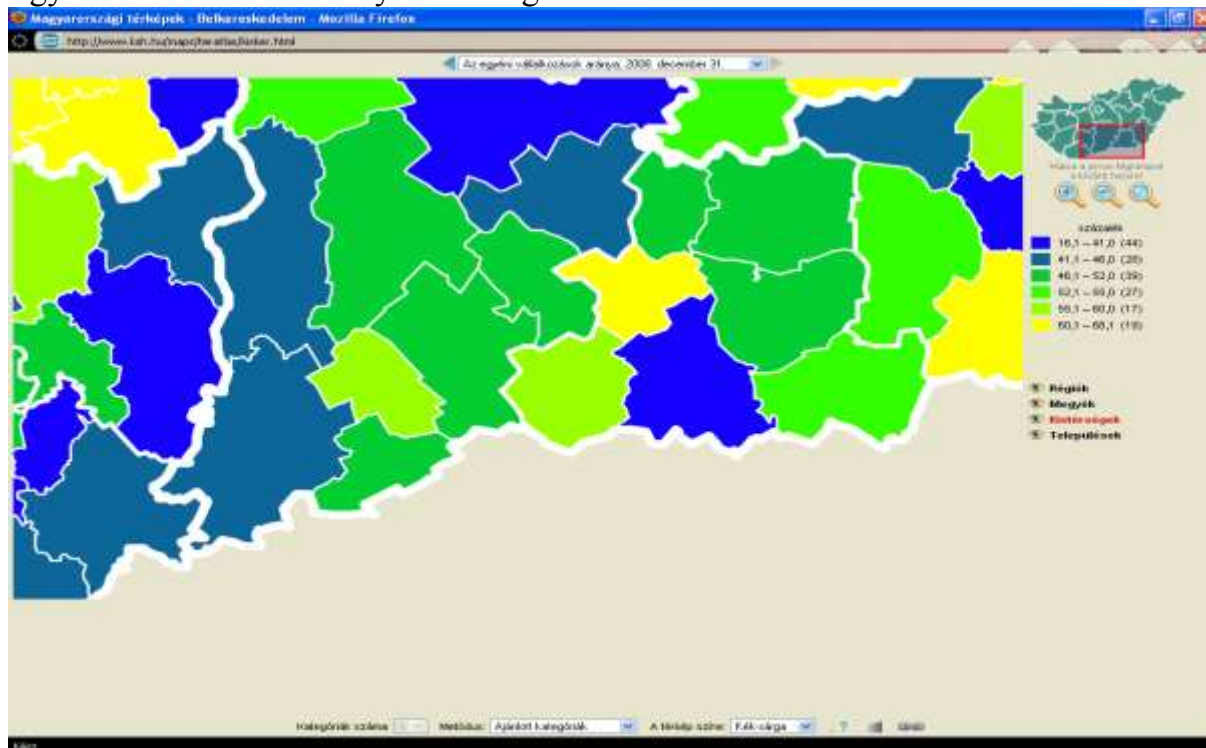
Baja: -2,8 fő; Bácsalmás: -14,0 fő; Jánoshalma: -7,1 fő; Mohács: -0,4 fő

A nyilvántartott álláskereső aránya, kistérségi bontásban 2008. december 20.

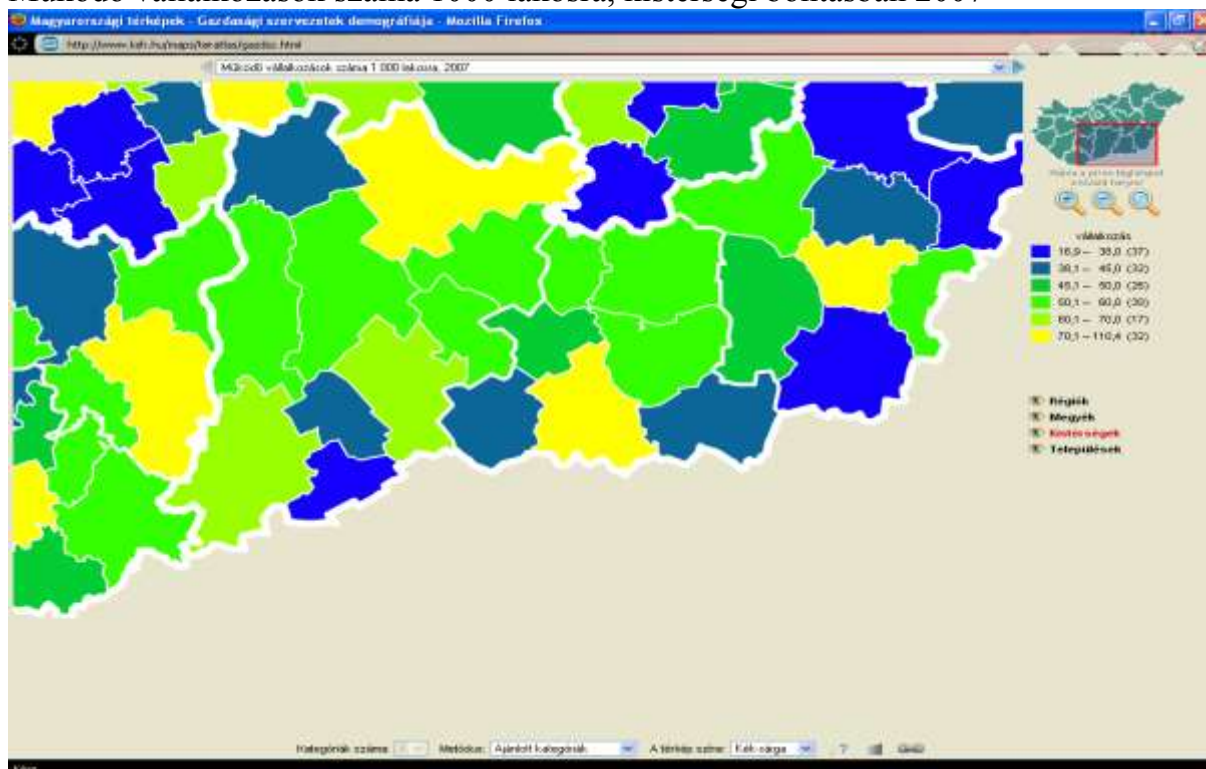
Baja: 8,7%; Bácsalmás: 14,1%; Jánoshalma: 12,8%; Mohács: 11%

Egyéni vállalkozások aránya kistérségi bontásban 2008. dec. 31.

Baja: 43,2%; Bácsalmás: 48,5%; Jánoshalma: 55,1%; Mohács: 43,9%

Működő vállalkozások száma 1000 lakosra, kistérségi bontásban 2007

Baja: 60,2; Bácsalmás: 32,3; Jánoshalma: 42,1; Mohács: 53,1

A térségre vonatkozó egyéb stratégiák listája

Bajai Kistérség:

- Bajai Kistérség Területfejlesztési Stratégiája
- Bajai Kistérség Idegenforgalmi Stratégiája
- Térségi erdősítési Tanulmányterv

Bácsalmási Kistérség:

- Foglalkoztatási Stratégia
- Képzési Stratégia
- Turisztikai Konceptió
- Gazdaságfejlesztési Stratégia

Jánoshalmi Kistérség:

- Jánoshalma és térsége területfejlesztési programja.
- Jánoshalma Kistérségi LHH dokumentációja.